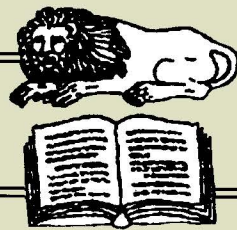
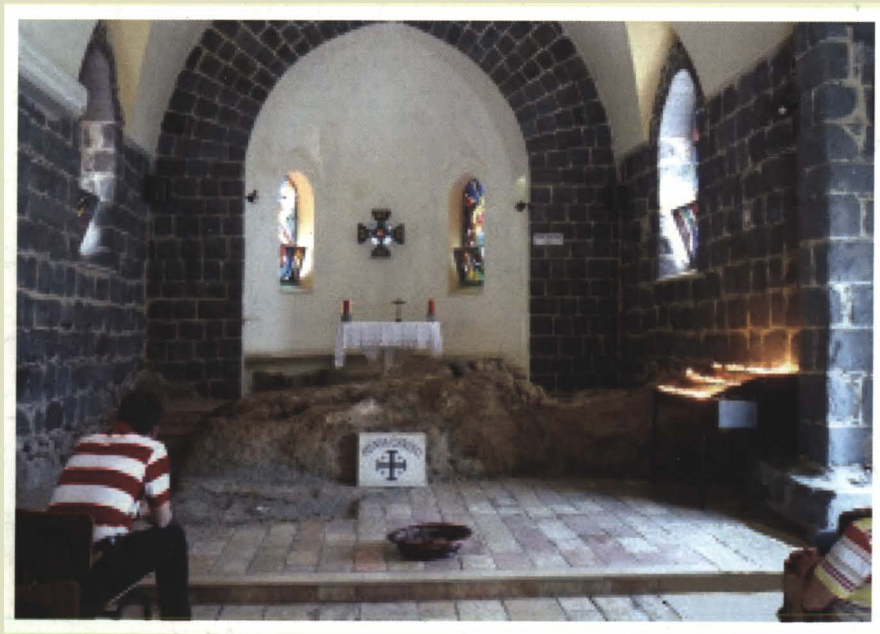

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

84. szám

Aratás

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Budapest, 2011

Tabhga, a csodálatos halfogás temploma (<i>V.É. felv.</i>)	címlap
Ajánlás (II. János Pál pápa)	1
Csendes percek (Opálény Mihály)	2
In memoriam Norbert W. Höslinger (Tarjányi Béla)	3
Aggeus és Zakariás, a kiegyezés prófétái (Cziglányi Zsolt)	12
<i>Élő Ige Bibliaiskola, 73. óra (Vágvölgyi Éva)</i>	25
Biblikus folyóiratok szemléje (Székely István)	33
A 70 éves Sulyok Elemér köszöntése (T.B.)	38
Olvasóink kérdezik (T.B.)	39
Társulatunk életéből	41
Ajánlatunk	Borító

J e r o m o s f ü z e t e k

az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Székely István, Tarjányi Béla,
Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Fotók: Vágvölgyi Éva, Bánó Györgyi

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

„Sziklára építette házát” (Mt 7,24)

Íme István, Magyarország királya, a szent, aki lerakta házatok alapjait. Rá vonatkoztathatók Krisztus szavai a hegyi beszédben, arról a bölcs emberről, aki sziklára építette a házát. *Az ő háza a ti házatok.* A királynak ugyanis, mivel ő kormányoz, az a hivatása, hogy az egész nemzet közös javának első szolgája legyen.

István király ezt a házat ezer évvel ezelőtt őseiteknek építette, és rajtuk keresztül a magyarok minden nemzedékének, akik azóta követik egymást országokban. Tovább élnek ők, és *tovább folytatják ugyanannak a háznak az építését*, amelyek alapjait Szent István vetette meg.

Éppen a hegyi beszéd igazsága az a *szilárd alap*, amelyre nagy királyotok a nemzetet építette. *Krisztus Evangéliumának igazsága* az a szikla, amelyre ő alapozott, és amely az embereknek adott isteni erőt tartalmazza. Ezer év után adjunk hálát a Mindenható Istennek ezért az alapért: mert ennek a nemzetnek a háza, a magyar történelem háza *sziklára, nem pedig homokra épült.*

II. János Pál pápa
(Homília a Hősök terén, 1991. aug. 20. Részlet)

Csendes percek

Érdemes megnéznünk, hogy Isten és én köztem hogyan áll a viszony. Mi az, amit elvárok az Istentől, mi az, amit szeretnék tőle? Kenyeret, nyugalmat, kényelmet, vagy valami egészen mást? Mivel mi a polgári jólét világában élünk, alapvető kísértés számunkra, hogy kereszténységünk összenőjön egy bizonyos szintű jóléttel. Keresztény vagyok, tehát becsületesebben végzem a munkámat. Keresztény vagyok, ezért kevesebbet herdálok, pazarolok, részegeskedek. Így aztán egyre többen leszünk olyanok, akik egy bizonyos jóléti szinten élnek. Ijesztő dolog találkozni olyan keresztényekkel, akik nagy jólétben élnek, és teljesen idegen számukra Krisztus keresztje: nem veszik észre, hogy milyen messze vannak az Isten Országától. A mai körülmények között ez nem általános, de sokszor megfigyelhető. Van például Budapesten olyan kerület, ahol a vallásukat gyakorló, buzgó keresztényeknek igen nagy százaléka komolyan és becsületesen éli a kereszténységet, Krisztus keresztjétől azonban nagyon messze jár. Az ilyenek megtalálták az Istennel való életnek az evilági, nyugodt, belső tempóját, és közben kényelmesen élik a világban a maguk életét. Hogy hogyan fognak ők Krisztus keresztjéről számot adni, azt nem tudom.

A saját életembe kell először mélyen belenézni. Vannak álmaim, terveim, vágyaim, ábrándjaim – mi az, amiben én az Isten szeretetét megtapasztalom: e világ kényelmében és nyugalmában, vagy abban a másik, krisztusi életben. A természetem az evilági dolgok felé törekszik, ezen nem tudok változtatni. Belül azonban, a szívem mélyén ki tudom és ki is akarom mondani az igent a másik útra, mert Istennek az a terve, és az a megváltás útja. Ennek kimondása már az én feladatom. Sőt, ha ezt választottam, annak gyümölcse még az evilági dolgok terén is megmutatkozik. Ma már egyes ateisták is kezdik megérteni, hogy kereszt és áldozat nélkül nincs boldogság – csak nem tudják, hogy hova tegyék ezt az egészet. Megérik a gyümölcse ebben a világban is, mert boldogság csak ebből nő ki a jelen életben is. *(Opálény Mihály, Szent Család Templom, 1981)*

Tarjányi Béla

In memoriam Norbert W. Höslinger

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat 1990-ben kezdte meg működését, és az elmúlt két évtized alatt eredményesen hozzájárult Magyarországon és a határainkon kívül élő magyarság körében a katolikus Biblia terjesztéséhez, a Dei Verbum zsinati határozat szellemében a Szentírás rendszeres olvasásának népszerűsítéséhez.

Kevesen tudják, hogy Bibliatársulatunk létrejötte és eredményes működése gyakorlatilag egy osztrák ágostonrendi szerzetesnek, a röviddel ezelőtt 81 éves korában elhunyt Norbert W. Höslingernek köszönhető. A nagyszerű, bibliaszerető szerzetes most befejezte áldott életútját, ezért illő, hogy felidézzük mindazt, amit Társulatunkért, a magyarországi bibliaapostolság ügyéért tett életében.

Norbert W. Höslinger

Előzmények – *I. Ausztria* – Az ausztriai Klosterneuburgban élt és működött a 20. század elején Pius Parsch atya. Lelkipásztori munkájában nagyon fontosnak tartotta, hogy hívei megismerjék és megszeressék a Szentírást, ezért 1919-től rendszeresen bibliaórákat tartott. 1926-ban Biblia és Liturgia címmel folyóiratot is alapított. Ebben ismertette újszerű elgondolásait a Bibliával kapcsolatban. Kezdeményezése egyre nagyobb visszhangra talált.

Korunk prófétája volt ő. Igyekezett előtérbe helyezni a Szentírást a liturgiában. Arra törekedett, hogy a hívek a pappal egyútté tevékenyen részt vegyenek a szentmise szertartásaiban, megismerjék a szentírási olvasmányokat, mindenekelőtt a bibliai szövegek kellő kifejtése, magyarázata által. Olcsó bibliákat adott ki, hogy hívei közül mindenkinek legyen saját Szentírása. A II. Világháború után tovább folytatta munkáját, egyre eredményesebben.

Hatása hazánkban is érezhető volt, elsősorban Szunyogh-Xavér jezsuita páter fáradozása nyomán. Magyarul is megjelent a latin-magyar teljes kis misszálé, hogy a hívek megérthessék és követhessék, a pappal együtt imádkozhassák a szentmise szövegeit.

2. *Németországban* a kibontakozó Hitleri diktatúra kezdetén, 1933-ban betiltották az addig igen népszerű és jelentős eredményeket felmutató „Szövetség a Katolikus Németországért” egyesületet. Ez a népszerű mozgalom 1890-ben történt megalapítása óta igen sokat tett a német katolikusok vallási megújulása terén, és elmélyítette a Szentírás szeretetét is, elsősorban a Rottenburgi egyházmegyében, ahol a protestánsok biblia-szeretete pozitív kihívást jelentett a katolikusok számára. Miután feloszlatták, hamarosan megszületett helyette a "Katolikus Bibliamozgalom" elnevezésű egyesület (első közgyűlés: 1934. febr. 7-én; püspöki jóváhagyás: 1934. június 19-én). Az egyesület nevét – náci nyomásra – később „Katolikus Biblia-Mű”-re (Katholisches Bibelwerk, 1937) kellett változtatni.

A stuttgarti székhelyű Német Bibliatársulat alapítása óta rendkívül sikeresen működik. Mintegy 12.000 tagja van, működését a Német Püspöki Kar anyagilag támogatja. Fő tevékenységi körei: biblia-kiadás (Egységfordítás), biblikus továbbképző kurzusok (Bibelkurs; minden egyházmegyében), szentföldi utak szervezése, Biblia-hét, Biblia-év szervezése, kiállítások rendezése, a Szentírás rendszeres olvasását segítő kiadványok kiadása, terjesztése.

3. *A II. Vatikáni Zsinat* idején javasolta mons. Čekada, Szkopje érseke, hogy a Katolikus Egyházban is létre kellene hozni a protestáns Egyesült Bibliatársaságokhoz hasonló szervezetet. A gondolat megtetszett Bea bíborosnak, az Egységittárság elnökének. Elgondolásával egyetértett VI. Pál pápa, és a Zsinat után őt bízta meg, hogy hozza létre a bibliaapostolság központi intézményét, melynek feladata lesz, hogy szorgalmazza és megvalósítsa a Dei Verbum zsinati határozat 6. fejezetének ajánlásait. Bea bíboros 1968. ápr. 22-én tanácskozássra hívta össze Rómába az akkor már létező katolikus bibliatársulatok vezetőit, valamint a katolikus biblia-kiadók képviselőit. A tanácskozáson a bíboros-elnök hangsúlyozta a nemzeti biblia-kiadások készítésének, a szentírás-olvasás szorgalmazásának lelkipásztori jelentőségét. Határozat született arról, hogy a bibliaapostol-

ság szorgalmazása és koordinálása céljából világszervezetet hoznak létre.

Bea bíboros utódának, Jan Willebrands kardinálisnak az elnöklete alatt tartotta alakuló ülését 1969. ápr. 14-én Rómában a Biblia Katolikus Világszövetsége. Willebrands a Szövetség legfőbb feladatául tűzte ki, hogy az egyes országok püspöki karainál szorgalmazzák megfelelő intézmények létrehozását a bibliaapostolság szolgálatára, működtessenek bibliatársulatot, vagy más, hasonló, a Biblia ismeretét, szeretetét, életre váltását segítő intézményt, amely országos hatáskörrel végzi a szentírás terjesztését, szorgalmazza a közösségi és egyéni szentírásolvasás elterjedését, s a Szentírás rendszeres olvasása által a lelki-vallási megújulást a katolikus hívek körében. A szervezet neve később Katolikus Bibliaszövetség-re módosult, székhelye pedig a németországi Stuttgartba került. A Szövetségnek azóta a világon öt régióban (Európa, Ázsia és Óceánia, Afrika, Észak-Amerika, Latin-Amerika) 56 társult és 90 rendes tagja van, köztük a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat. A Bibliaszövetség hatévente világkongresszust szervez, rendszerint más-más földrészen (Bécs, Málta, Bombay, Bogota, Hong-Kong, Bejrút, Kongó).

Az Osztrák Bibliatársulat 25. éves jubileumán

4. Az Osztrák Bibliatársulatot maga König bíboros hívta életre egy évvel a Zsinat befejezése után. Az Osztrák Püspöki Konferencia

az ő elnöklete alatt 1966. szeptember 1-jén alapította meg ezt az új intézményt Klosterneuburgban, ahol az Agostonrendi Kolostor (Stift Klosterneuburg) biztosított helyiséget a Társulat működéséhez. Az igazgatója Pius Parsch tanítványa és lelkes munkatársa, **Dr. Norbert W. Höslinger** ágostonos kanonokrendi szerzetes lett, aki azután három évtizeden át – nyugalomba vonulásáig – vezette az intézményt. Vezetése alatt a Társulat tevékenysége jelentősen kibővült (pl. minden egyházmegyében van irodája és képvisellete), sok értékes kiadványt jelentettek meg, biztosították a tanulóifjúság számára az iskolai Bibliát, gondozták a Bibel und Liturgie folyóiratot, rendszeresen tartottak kurzusokat és népszerűsítő előadásokat Ausztria egész területén, vándorkiállításokat, biblia-heteket, szentföldi utakat szerveztek stb.

Kapcsolatunk – *Biblikus tanárként* 1971-ben Szegeden meghívást kaptam az olaszországi Rocca di Pápán tartott kéthetes szemináriumra, amelyet a Katolikus Bibliaszövetség szervezett a világ minden részéről összeseregülő bibliaapostolok számára. Az egyik résztvevő Kurt Schubert bécsi hebraisztika professzor volt, és megígérte, hogy megismertet egy barátjával, Norbert W. Höslingerrel, aki az Osztrák Bibliatársulatot vezeti. A következő év őszén így meghívást kaptam Klosterneuburgba, a középeurópai bibliatársulatok igazgatóinak értekezletére. Az értekezleten részt vett a három eredményesen működő bibliatársulat vezetője (Ausztria, Németország, Svájc), valamint a holland, belga és a dél-tiroli bibliatársulat képviselője, de meghívást kapott a kommunista blokkhoz tartozó keleteurópai országokból is egy-egy biblikus professzor (Kelet-Németország, Lengyelország, Csehszlovákia, Románia).

Dr. Höslinger kezdeményezésére ezen a konferencián a jelenlévők részvételével megalakult a **Középeurópai Bibliatársulatok Munkaközössége**, azzal a céllal, hogy a már működő bibliatársulatok egyeztessék és segítsék egymás munkáját, és minden lehetséges módon támogassák a biblikus-apostoli munkát azokban az országokban, ahol a kommunista rendszer miatt még nem lehet bibliatársulatot létrehozni. A Középeurópai Bibliatársulatok Munkaközössége ettől kezdve már a rendszerváltás előtt számtalan módon segítette a keleteurópai biblikus professzorokat és egyházakat. Biblikus szak-

irodalmat biztosítottak a biblikusok számára, nagy mennyiségű biblikus szakkönyvet küldtek a hittudományi karok és főiskolák könyvtárai számára (házánkba is), a nyári szünetben német nyelvkurzusokon való részvételt biztosítottak biblikus tanárok, hitoktatók, biblikus apostolok számára (házánkból mintegy 25 fő az évek során), minden évben biblikus konferenciát szerveztek az osztrák és a kelet-európai országok biblikus professzorainak részvételével (Colloquium Biblicum), kelet-európai biblikusok számára fedezték a szentföldi utazás és a konferenciákon való részvétel költségeit, támogatták a készülő új bibliafordítások megszületését (fedezték például az új cseh Biblia kiadásának költségeit, és hozzájárultak a mi 1973-as bibliakiadásunk nyomdaköltségéhez). Az ő segítségével jutottam hozzá a hatalmas Bibeltheologisches Wörterbuch 10 kötetéhez (Mr. Verbeeck ajándékaént, Holland Bibliatársulat), az első számítógépemhez a 80-as években (Német Bibliatársulat, Dr. Fr.-J. Ortkemper igazgató révén), és támogatást nyújtottak az Opálény-féle Konkordanciánk kiadásához (a Svájci Bibliaközpont országos gyűjtése eredményeként, Anton Steiner igazgató idejében).

Norbert W. Höslinger elévülhetetlen érdeme, hogy ezekben a nehéz évtizedekben a kelet-európai országokban működő biblikusokat, a bontakozó biblikus apostolságot igyekezett minden lehetséges módon támogatni. És ebben a törekvésében egy szívvel-lélekkel mellé állt a többi nyugateurópai bibliatársulat vezetője, mindenekelőtt Fr.-J. Ortkemper (Német Bibliatársulat) és Anton Steiner (Svájci Bibliaközpont).

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat megalakulása, amely rendszerváltással lehetővé vált, és azzal szinte egy időben meg is történt, nagy örömmel töltötte el a Bibliatársulatok Munkaközösségét, mindenekelőtt Dr. Norbert W. Höslingert. Ő a kommunista rezsimek összeomlása után szívügyének tekintette, hogy minden egykori kommunista országban mielőbb megszülessék a bibliatársulat – ami aztán több országban meg is történt: hazánkban, Erdélyben, Csehszlovákiában, Lengyelországban. Emlékszem, milyen nagy-nagy meglepődéssel és örömmel vett részt például Csehszlovákiában az ottani társulat alakuló ülésén. Külön örömet jelentett Dr. Höslinger számára, hogy ez a társulat akkor közös volt a protestánsokkal (ké-

sőbb külön vált ez is országonként, mint maga az ország). Dr. Höslinger kezdeményezései, apostolkodása, támogatása nélkül ezek a bibliatársulatok valószínűleg meg sem születtek volna – a mi Szent Jeromosunk sem, és az erdélyi Bibliatársulat sem. Nagyon valószínű, hogy személy szerint az én figyelmem, érdeklődésem és fáradozásom sem irányult volna ennyire a bibliaapostolság területe felé.

Az újonnan létrejött bibliatársulatok projektjeinek támogatására a Középeurópai Bibliatársulatok Munkaközösségének nyugati tagjai gyűjtéseket rendeztek, és lehetőségeikhez mérten minden támogatást megadtak. A jelen összeállításban nem áll módunkban felsorolni mindazt, amivel a Munkaközösség a volt szocialista országok újonnan létrejött bibliatársulatait támogatta, csupán egy-két jelentősebb segítségnyújtást említenénk meg hazánkkal és a határon túl élő magyarsággal kapcsolatban. Társulatunk megalakulásakor első feladatunk egy munkatárs alkalmazása volt: hogy ez lehetséges legyen, az első öt évben biztosították főtitkárunk illetményét (Német Bibliatársulat, Fr.-J. Ortkemper igazgató). Rövid időn belül találtunk egy alkalmas helyet a Társulat székhelye számára a Teréz körúton: a kérdéses lakás megvásárlásához a Munkaközösség révén kértünk és kaptunk segítséget. Saját bibliakiadásunk (Káldi-Neovulgáta Bibliafordítás) is csak az ő segítségükkel valósulhatott meg. Norbert Höslinger országos akciót szervezett Ausztriában „*Bibeltransfer Osteuropa*” címen: többek között ennek eredményeként tudtuk ezt a Bibliát kiadni, három éven keresztül féláron árusítani, és több ezer példányt vihettük belőle a határainkon kívül élő magyaroknak.

Közben teltek az évtizedek, és Dr. Höslinger számára elérkezett nyugalomba vonulásának ideje. Az Osztrák Bibliatársulat azonban utódjának, Mag. Anton Kalkbrennernek a vezetése alatt is az óáltala megkezdett úton haladt tovább. Így kaphattunk támogatást az új évezred első éveiben a Cigány Biblia fordítási költségének fedezéséhez (2000-2003), és további biblia szállítmányokat juttathattunk a határon túli magyaroknak (2002). Az Osztrák Bibliatársulat szervezte meg Cigány Bibliánk bemutatását is Burgenlandban (2003).

Mivel közben a nyugati bibliatársulatok anyagi lehetőségei egyre szűkültek, Dr. Höslinger létrehozott Ausztriában egy újabb intézményt, a „*Verein Bibliá*”-t azzal a céllal, hogy adományokat gyűjt-

sön a keleteurópai országokban folyó bibliaapostolság támogatására. Miután a Középeurópai Bibliatársulatok Munkaközössége 2009-ben megszűnt ill. a Katolikus Bibliaszövetség Közép- és Keleteurópai Régió-jává alakult, az utóbbi években a Verein Biblia az egyetlen intézmény, amely Hans Finger titkár vezetése alatt kifejezetten a keleteurópai országok bibliatársulatait támogatja – elsősorban a ki-sebbségek, hátrányos helyzetűekkel kapcsolatos kezdeményezéseket.

**Utoljára a bibliatársulatok igazgatói értekezletén
Pozsony-Máriavölgy, 2007**

Személyes barátság – így jellemezhetném a Dr. Norbert W. Höslingerrel évtizedeken át tartó és mélyülő kapcsolatunkat. Több biblikus kollégámhoz hasonlóan én is bármikor bekopogtathattam és otthonra találtam a Stift Klosterneuburgban. A Társulatunknak, a kollégáimnak, a Magyar Egyháznak, az egész magyarságnak nyújtott sok-sok segítség mellett különös megtiszteltetésnek és ajándéknak tekintem, hogy Norbert a lakásán is vendégül látott engem nem egyszer, megismertetett édesanyjával, testvéreivel, köztük kedves húgával, Máriával. Mindenkor megkülönböztetett tisztelettel és szeretettel fogadta munkatársaimat is. Örömemre szolgál, hogy többször megtisztelt bennünket látogatásával, és megmutathattam neki szülőföldemet, a magyar Pusztát, sőt még saját nádtetős szülőházamat, a Pusztai Házat is.

Az ő barátsága, irányultsága, bibliaszeregete meghatározó volt egész életem és munkásságom alakulásában.

Búcsúzás – Amikor Dr. Norbert W. Höslinger díszes ravatalánál álltam a Klosterneuburgi Kolostor templomában, eszembe jutott egy régi emlék. Az egyik igazgatói értekezlet alkalmával Sopronba kirándultunk, és ott az egyik műemlék-épületet egy idős bácsi mutatta meg: folyékonyan beszélt a magyar mellett németül, csehül, szlovákul. Ekkor Dr. Höslinger arca felderült, és így szólt: Ez az úr egy igazi Monarchia-polgár! Így volt ez a Monarchiában!

Maga Norbert W. Höslinger is igazi Monarchia-polgár volt: testvérenek tekintette az egykori Osztrák-Magyar Monarchia minden lakóját, a cseheket, a szlovákokat, a magyarokat, és igyekezett őket, bennünket segíteni. Segíteni azon a területen, ami a szívügye volt, és amit a legnagyobb jónak, értéknek tartott: Isten Szavának, a Bibliának terjesztésében, népszerűsítésében és életre váltásában. Ugyanakkor igazi úriember is volt: mindenkiel kedves, tiszteletudó, előzőkeny és segítőkész. Ezt maradéktalanul megtapasztalhatta mindenki, aki őt ismerte. (*Tarjányi Béla*)

Ünnepre hív a harang, a klosterneuburgi Stiftskirche zsúfolásig tele emberekkel, pedig csak péntek délután van. Egy életet ünnepünk, egy gyümölcstermő, gazdag életet, amely most itt a földön véget ért, Herr Norbert W. Höslinger nem a templomajtóban fogad, ott fekszik a koporsóban a templom közepén. Egy lila papi stóla, meg egy Biblia pihen a koporsó tetején a fekete párnákon az ide-oda hajló gyertyalángok közt. Előre megyek a tömegben, céltudatosan, nyugodtan, mert fényképezni akarok, és mert ott bennem a bizonyosság, hogy mint máskor, most is bármit megtehetek, amit szeretnék, mert ő megengedi nekem.

Hallatlanul figyelmes és kedves ember volt, és nagy-nagy a szíve. Boldog volt, ha tehetett valakiért valamit. Hát értünk, magyarokért tehetett. Most is előttem van a huncut mosoly az arcán, ahogy sürgőldött. És soha nem érezte, hogy mindig ő az, aki ad. Más jótevők általában megadják, amit kérnek tőlük, aztán egy kedves kézfogással elköszönnek. Herr Höslinger barátaként kezelt minket, ünnepet rendezett, ha meglátogattuk. A gyönyörű ágostonrendi kolostor szá-

momra egyszer s mindenkorra egyet jelent az ő személyével. A nyolcvanas évek elején ismertem őt meg. Nem egy magas rangú papi személlyel, nem a „Herr Direktorral” találkoztam benne: igazi régi vágású úriember volt. Életemben nem találkoztam még ennyire udvarias emberrel. Minden rangja, pozíciója ellenére ő ugrott, hogy a kabátomat le- és felsegítse stb. Én persze eleinte szorongtam ezektől a hivatalos találkozásoktól, hisz fontos ember volt, sok múlott rajta, rettegtem, hogy valami számárságot mondok a rossz nyelvtudásom miatt, és elrontok valamit. De ő a kedvességével feloldotta ezeket a görcsöket.

Utolsó út a Bibliával

Minden érdekelte, ami Magyarországon történt, és azon kevesek közé tartozott, aki átlátott a szitán, nem tévesztette meg a kádári puha diktatúra. Figyelmesen hallgatta a magyar egyházi életről szóló híreket, hogy bizonyos körök hogyan próbálják kijátszani egymás ellen a bázisközösségeket és a hierarchiát stb. De örült annak is, amikor arról mesélt neki, hogy hospitálni megyek a Wiener Musikhochschule Ritmika tanszékére, és kaptam tőle egy zenetörténeti kis könyvet, amit a bátyja írt. Számomra nem nagyon fontos a tegezés vagy a magázás, de arra nagyon büszke vagyok, hogy egyszer csak felajánlotta, hogy tegeződjünk: megtiszteltetésnek éreztem, és a barátságunk megpecsételésének. Három szívügye volt: Parsch Pius munkásságának, emlékének ápolása, a Szentírás, és a keleti blokkbeli katolikus egyház segítése. Életem egyik nagy ajándéka, hogy ismerhettem őt. (*Vágvölgyi Éva*)

Cziglányi Zsolt

Aggeus és Zakariás, a kiegyezés prófétái

Az ószövetségi történetírás nem egyszólamú. A Tórában, a történeti és a prófétai könyvekben jól tapinthatók a felfogásbeli különbségek. A 19. századtól a 20. század utolsó harmadáig a kutatók nagy része úgy gondolta, hogy ennek oka az izraelita történetírás időbeni rétegződése: hatszáz év alatt, amíg a kezdetektől a szövegek végső állapotáig eljutunk, minden fontos korszak nyomot hagyott benne. Tehát minden korban egyetlen történetírást feltételeztek, ezek rakódtak egymásra a történeti művekben.

A 20. század végétől azonban egyre többen amellettt álltak ki, hogy az eltérő felfogású szövegek időben sokkal közelebb vannak egymáshoz; valahol a 6. század környékén kell keresnünk a Penta-teuchus, a Deuteronomisztikus Történeti Mű (DTM) és a legtöbb prófétai könyv születését. Ebből viszont logikusan következik, hogy párhuzamos történetírói munka folyt: egy időben vagy csaknem egy időben többen is nekiveselkedtek a múlt feldolgozásának.

Ha így volt, magyarázatot kíván, miért. Miféle csoportok tevékenykedhettek egymás mellett vagy akár egymással szemben és milyen cél érdekében? Erről a fontos időszakról, a babiloni fogság koráról és a perzsa uralom idejéről a Szentírás sajnos csak szűkszavúan beszél. Azokból az adatokból, utalásokból, amelyeket a bibliai könyvekben találunk, csak töredékes képet alkothatunk; a hiányzó mozaikdarabok helyét feltételezésekkel kell pótolnunk.

Kénytelen vagyok tehát előre is elismerni, hogy az a kép, amelyet Aggeus és Zakariás szerepéről az alábbiakban megrajzolok, sok tekintetben feltételezésekre épül. Amiről nincsenek közelebbi ismereteink, azt a humán tudományokban, így a történelem rekonstruálása során is modellek alapján pótoljuk: feltételezzük, hogy az emberi természet, a társadalom működése vagy a fizika törvényszerűségei okán az ismert adatok, események közötti űr áthidalható. Feltételezéseink akkor valószínűek, ha az így kialakított kép az eseményeket

logikus rendbe állítja, ésszerűvé teszi a szövegeket, magyarázatot ad sajátosságaira, képes elhelyezni őket egy nagyobb összefüggésbe.

Témám tehát az 538 és 515 közötti kor, a fogságból való hazatérés és a templomépítés időszaka, azon belül is Aggeus és Zakariás szerepének megvilágítása. Erről a korról az Ószövetség két helyen emlékezik meg: Ezdrás könyve elbeszéli az eseményeket, Aggeus és Zakariás könyve pedig megörökíti a két próféta 520 körül mondott szavait.

Mindhárom mű tud a templomépítés két főszereplőjéről, Zerubbábel kormányzóról és Jesua főpapról, és arról, hogy őket támogatta Aggeus és Zakariás. A szövegek egyöntetűen állítják, hogy a fogságból hazatérők rögtön hozzáfogtak az építkezéshez, ám a munkálatok az alapok letételét követően elakadtak, és csak mintegy húsz év múlva, Zerubbábel és Jesua idejében folytatódtak.

Ezdrás könyve az építkezés félbehagyását külső okokkal magyarázza: „Júda és Benjámin ellenségei”, „a föld népe” (4,4) áskálódnak a júdaiak ellen. 520 körül Aggeus és Zakariás buzdítják a júdai zsidókat a templomépítés folytatására, és sugallatuk nyomán Zerubbábel és Jesua vezetésével a zsidók vénei be is fejezik az abbahagyott építkezést (5,1-2; 6,14). A könyv különös módon az építkezés megkezdése és befejezése közé a 4,6-23-ban beiktat két jóval későbbi Júda-ellenes lépést: említést tesz egy zsidók elleni panaszlevélről, amelyet valakik Xerxész uralmának kezdetén (486 körül) írtak, majd idézi Rehum kormányzó levelét Artaxerxészhez (465-424), amelyben Jeruzsálem falainak felépítését kéri megakadályozni. E betét párhuzamot von Jeruzsálem újjáépítése (440 körül) és a templom újjáépítése (520 körül) között, és azt sugallja, hogy nyolcvan évvel korábban ugyanaz volt a helyzet: a szamaritánusok ellenállását kellett a júdai zsidóknak leküzdeniük, hogy a templomot befejezhessék.

Aggeus könyvében ugyanakkor nincs szó külső akadályról: a próféta a nemtörődöm, az építkezést halogató júdaiakat igyekszik meggyőzni a folytatásról, mégpedig azzal, hogy amíg nem fejezik be a templom építését, nem remélhetnek jólétet és békét. Jesuát és Zerubbábelt pedig azzal biztatja, hogy a templom felépítésével történeti tettet visznek végbe.

Ami pedig Zakariás könyvét illeti, benne a templomépítés valójában mellékes kérdés. Senkit sem kíván meggyőzni a szükségességéről: az 1,16-ban kijelenti, hogy újjá fog épülni, a 6,13-ban pedig Józsue megkoronázásával kapcsolatban említi meg, hogy a „Sarj” fogja felépíteni a szentélyt.

A források a két főszereplőt is másként állítják be. Ezdrás könyvében nyoma sincs annak a lelkesültségnek, amelyet Aggeus és Zakariás tanúsítanak Zerubbábel és Jesua iránt. Amíg emitt ők a két fölKent (Zak 4,14), Zerubbábel pecsétgyűrű, az Úr kiválasztottja (Agg 2,23), Jesua fejére az Úr angyala teszi a főpapi főveget (Zak 3,5), addig Ezdrás könyve a templomépítés kapcsán épp csak megemlíti őket (5,2), tisztségük nélkül. Az építkezést nem annyira ők, mint inkább a zsidók vénei intézik és fejezik be (5,5; 6,8.14).

Ezek az eltérések sejtetik, hogy a templomépítés története bonyolultabb volt annál, ahogyan azt jóval több mint száz év távlatából Ezdrás könyve bemutatja. Az építkezés belső ellentétek miatt akadt meg, amelyet egy kiegyezés oldott fel, ám ennek emléke Ezdrás könyvéből már eltűnik.

Feltételezésem, amit az alábbiakban igyekszem valószínűsíteni, hogy e kiegyezés Jesua és Zerubbábel és a mögöttük álló csoportok között jött létre Aggeus és Zakariás közvetítésével.

Milyen törekvések feszültek tehát egymásnak a 6. század végi Júdában? Ennek megvilágítására csaknem száz évet kell visszamenünk az időben, a fogság előtti korba, amikor Jozija királyt az asszír birodalom hosszú agóniája azzal a reménnyel kecsegtette, hogy képes lesz előbb a befolyását, majd az uralmát kiterjeszteni az egykori északi ország területére, és így megteremtheti Izrael egységét. A valóságban Jozija valószínűleg alig néhány kilométerrel jutott messzebb Júda korábbi határainál, csupán Bételt és közvetlen környékét tudta birtokba venni. Az egység álma azonban ettől fogva kitörölhetetlenül jelen van a bibliai irodalomban. A 7. század végén ez is hozzájárulhatott ahhoz, hogy a háromszáz éve külön élő északi izraeliták hagyományait integrálták a júdai politikai gondolkodásba. Az ország alkotmányos alapjául a Sínai szövetséget fogadták el, viszont a közös – egyben egyetlen – vallási központtá Jeruzsálemet tették. A

közös haza történelmi emblémája Dávid király lett. Őt a deuteronomista történetírás úgy mutatja be, mint aki az egységes országot megteremtette, és aki a szent sátor Jeruzsálemba vitelével a jeruzsálemi szentélyt az ősi izraeli kultusz folytatójaként legitimálta.

A vallási-politikai egység mellett a társadalmi egység megteremtésére is szükség volt, ehhez pedig szociális reformok kellettek. Az izraeli társadalom belső kohéziója a hosszú asszír uralom alatt meggyöngült: az összetartozás nagy szimbólumai, Jeruzsálem, a templom, Dávid háza az alsóbb társadalmi osztályok számára a társadalmi szolidaritás nélkül üresek, önmagukban elégtelenek arra, hogy az ország iránt elkötelezetté tegyék őket. Jozija uralmának vége felé nyilvánvalóvá lett, hogy a gyűlölt AsszírIA kimúlásával veszélyes idők jönnek. Az egyre növekvő Babilon és a térség protektor-hatalma, Egyiptom vetélkedtek egymással a szír-palesztin térség bekebelezéséért. Ahhoz, hogy az új kihívásokkal szembe tudjanak nézni, meg kellett erősíteni a társadalmi egységet is.

Jeremiás könyvéből úgy tűnik, hogy az ország vezetői ez utóbbi ügy mellett nem álltak ki kellőképpen. A próféta súlyos vádakat fogalmaz meg a júdai elittel szemben, és végzetesnek ítéli meg szimbolikus politizálásukat. A reformok terméketlenek maradtak (8,13), nem hoztak valódi megújulást. A templom köré font mítosz pedig egyenesen életveszélyes: azt a képzetet kelti, mintha Isten pusztán e jel révén közöttük lakna, a szövetségi törvények megtartása nem is szükséges hozzá (7,4-7).

Jeremiás ellenzéki sége, ha lehet, minden korábbi prófétaét felülmúlta. Ilyen erős szembenállás másként nem gondolható el, mint hogy a vezető rétegben voltak, akik egyetértettek vele és támogatták őt. Közülük kiemelendő a Sáfán család, amely józan politikai irányvonalat követett, és – bizonyára nemcsak Jeremiás ügyében – többször konfrontálódott a Helkija főpap köré csoportosuló nacionalista és egyoldalúan Egyiptom-barát körökkel.

Az egyszerűség kedvéért e két frakciót a továbbiakban nevezzük sáfánidáknak és helkijidáknak. A deuteronomista egységmozgalom fő célját mindkét frakció támogatta, de abból a helkijidák alapvetően a kultuszcentralizációra, a vallási és nemzeti szimbólumokra, míg a

sáfánidák inkább az ország helyzetét konszolidáló és a társadalmi egységet szolgáló intézkedésekre figyeltek.

A két frakció közötti ellentét Jojakim uralma alatt végletesen kiéleződött. Ennek legfőbb oka a Babilonhoz fűződő viszony eltérő megítélése volt. A sáfánidák a babiloni fennhatóság elfogadását szorgalmazták, míg a helkijidák mind Jojakim alatt, mind az első fogságba hurcolást követően, Cidkija idejében kitarítottak Egyiptom mellett, és folyamatosan keresték a babiloni uralom lerázásának lehetőségét.

Küzdelmük eredménye közismert. A helkijidák szimbolikus politizálása végül odavezetett, hogy 587-ben a Júdát éltető két legfőbb szimbólum, a jeruzsálemi templom és a dávidi ház elveszett. A helkijida vezetők Babilonba kerültek, követték a fogságba az utolsó dávidi uralkodót, Jojakint, Júdát pedig a babiloniak megbízásából a sáfánidák kormányozták.

A következő ötven évben e két frakció egymástól tisztos távolságban tevékenykedett. Sáfán unokája, Gedalja az Egyiptomba menekültek és a Babilonba hurcoltak hátrahagyott javaiból bizonyos felemelkedést biztosíthatott Júda megmaradt lakossága számára, ám a meggyilkolását követő kormányzás a babiloni hadjáratok során tönkrement országot nem tudta felvirágoztatni. A Júdában maradt vezetők vékony rétege valószínűleg az egykori elit másod- vagy harmadvonalából került ki, akiknek sem tehetsége, sem ambíciója nem volt Júda újjászervezésére.

Jeruzsálem jelentéktelen településsé vált. Hogy miért nem törekedtek az újjáépítésére, nem tudjuk. A babiloniak nem engedték? Vagy az ország kormányzói nem tudták, esetleg nem is akarták? Lehetséges, hogy a szemükben Jeruzsálem az országrontó politika szimbóluma volt? Bárhogy volt, valószínűleg nem túlzás a fogság korabeli Júdát a vegetálás állapotában látni – azzal együtt is, hogy a megmaradt lakosság nem élhetett rosszul. Az ország nem nyerte vissza életerejét, elnéptelenedett területeire pedig beköltöztek a környező népek.

A Babilonba telepített júdai közösség, miután túljutott az események okozta sokkon, igyekezett újrafogalmazni identitását, majd a

fogság második felétől újra foglalkoztatni kezdte Júda jövője. Jól érzékelteti ezt az a változás, ami Ezekiel igehirdetésében végbe megy. A fogság kezdetén még Jeremiásnál is élesebb hangon bélyegzi meg Jeruzsálem bűneit. A város lakói szinte kényszerítik az Urat, hogy hagyja el templomát, iszonyatos tetteikkel szinte elkergetik őt. Maga Isten profanizálja tehát a szentélyt, és ezzel átadja a pusztulásnak. A város pusztulása így Isten hatalmának és szentségének jelévé válik.

A 16. fejezet szépen megvilágítja Jeruzsálem megítélésének ketősségét: a város eredendően pogány, semmi tőrő, de Isten szerelme fölemelte és széppé tette, ezt a kegyelmet azonban Jeruzsálem nem hálálta meg, sőt szégyent hozott Jahve nevére. A próféta szemében tehát létezik egy eszményi Jeruzsálem, az Úr szándéka szerinti város, és létezik a valóságos Jeruzsálem, amely a lakóival, illetve a benne folytatott bűnös politikával azonos. Ezáltal úgy őrzi meg Jeruzsálem szimbolikáját, hogy azt politikai jellegétől teljesen megfosztja.

Ugyanez a törekvés tetten érhető a 34,23-24-ben a másik szimbólummal, Dáviddal kapcsolatban is: Isten közvetlen teokratikus uralmában Dávid alakja csupán eszményi közvetítő, nincs konkrét megtestesítője.

Az Izrael jövőjéről szóló 40-48. fejezet olyan vízió, ami a gyakorlati megvalósításra teljesen alkalmatlan. Inkább elvi alapvetés azok számára, akik már Júda jövőjén gondolkodnak. Különösen a 45. fejezetből látszik, hogy Ezekiel tart a restaurációs törekvésektől. Érdekes, hogy nemcsak a királyi hatalom visszaállítását utasítja el, de a régi Jeruzsálemet sem kívánja helyreállítani: képzeletben egészen átrajzolja a város térképét. Ezekiel számára Izraelnek új alapon mindent előlről kell kezdenie.

Ugyanez a véleménye a babiloni közösség másik nagy teoretikusának, Deutero-Izajásnak is, aki már jóval konkrétan látja a helyreállítás lehetőségét. Nagy pátozzsal sürgeti a hazatérést, ami az ő szemében új exodus: ebben Jákob minden fia részt vehet (Jahve népéről mindig a Jákob-Izrael kettős névvel beszél, ezzel is hangsúlyozva, hogy nem az egykori politikai közösségek újraszervezésére gondol.)

A hazatérés célja, hogy a városokat újjáépítsék, az országot benépesítsék. E célokon túl a műben semmilyen politikai vagy társadalmi programot nem találunk, még utalásszerűen sem. Nincs szó a dávidi házról, az Úr fölmentje a perzsa uralkodó, Círusz. Jeruzsálemet viszont mély érzésekkel megszemélyesíti, anélkül, hogy a templom felépítéséről beszélne. Az 51-54. fejezetekben a város olyan erőteljes szimbólum, hogy azt sem tartom kizártnak: a negyedik Ebed Jahve dal is Jeruzsálem gyalázatának, pusztulásának és feltámadásának kifejezője.

Úgy tűnik tehát, hogy a fogság végén a babiloni közösségben bizonyos értelemben erősen idealizált kép élt a jövőről. Más szempontból viszont a bennük élő képet idealizálni kellett, mert nagy részük egyáltalán nem szándékozott hazamenni, a többiek pedig a hazatéréshez nagyon is földhöz ragadt reményeket fűztek. Érzéseikben, elképzeléseikben valószínűleg nem sokban különböztek azoktól a közép- és kelet-európai emigránsoktól, akik a kilencvenes évek elején 40-50 év múltán készültek visszatérni az óhazába. A régi jó világot keresték: a régi helyeket, régi hangulatokat, na és persze a régi vagyonukat – és feltehetően nem különösebben értették Ezekiel és Deutero-Izajás egyhangú figyelmeztetését: Izrael történetét nem folytatni, hanem újra kezdeni kell.

A valóságban azonban a történelmet újra kezdeni nem lehet. 538 után a két egykori párt utódai újra egy levegőt szívtak, és ezzel a régi ellentétek is felszínre kerültek. A helyzet annyiban volt más, mint a 7. század végén, hogy most a sáfánidák voltak birtokon belül, Júda népessége (az „am haarec”, ahogyan Ezdrás nevezi őket, 3,3; 4,4) egyöntetűen mellettük állt, és ők voltak érdekelték a status quo fenntartásában, ide érve természetesen vezető szerepük megőrzését is. Amit Ezdrás 4. fejezete pusztá intrikaként állít be, az nagyon is valószínű félelmük lehetett, ti. hogy a helkijidákkal együtt visszatér a szimbolikus politizálás, és ezzel az ötven éve élvezett nyugalmat újra veszélybe sodorják. Idegenkedtek mindattól, ami a helkijidáknak fontos volt: a dávidi ház, Jeruzsálem városa és a templom is.

A helkijidák nyilván tisztában voltak lehetőségeikkel. A sáfánidákhoz képest – akik a babiloni uralom kiszolgálói voltak – közelebb álltak a perzsa udvarhoz. A templom és Jeruzsálem újjáépítését

egyöntetűen szorgalmazták, ebből a templomépítés látszott azonnal megvalósíthatónak. A dávidi ház restaurációjával kapcsolatban már korántsem lehettek ilyen egységesek. A helkijidák kultikus ága – ahogy ezt Ezekielnél is látjuk – legfeljebb valamilyen teljesen formális szerepben kívánta őket viszontlátni a közösségben. Az egykori udvari körök (az egyszerűség kedvéért nevezzük őket a helkijidák világi ágának) távlati céljai között viszont a júdai királyság restaurációja kiemelt helyen állhatott. Ők tehát valamilyen formában szereték volna ezt a szimbólumot is helyreállítani, de a perzsa birodalom közigazgatási keretei között a legtöbb, amit elérhettek, hogy a perzsák egy dávidi utódot nevezzenek ki kormányzónak Júdába. Nem valószínű, hogy megelégedtek azzal, amikor végül Zerubbábelben Dávid fiát középszintű perzsa hivatalnokként látták viszont Júda élén.

A száműzöttek visszatérése Júdába feltehetően három hullámban történt. 538 körül egy maroknyi csoport érkezett a szent edényekkel és a templomépítésre vonatkozó királyi engedéllyel. A perzsa haderő azonban csak Kambüész egyiptomi hadjárata idején vonulhatott be Palesztinába, 527 körül, a második csoport velük jöhetett; végül a harmadik csoport a Kambüész halála után kirobbant zavargások idején, 522 körül hagyhatta el Babilont.

Tudjuk, hogy Jeruzsálem még évtizedeken keresztül jelentéktelen település maradt, Júda kormányzati központja egészen Nehemiás koráig Micpa lehetett.

Ezdrás könyvéből kitűnik, hogy a „föld népe”, vagyis a Júdában maradtak akadályozták a templom építését; Aggeus 1,2 – és talán Izajás 66,1-2 is – az ő véleményüket tükrözi.

Az első templomépítő misszió tehát kudarcot vallott. Júda lakói – a fogságban élőkkel ellentétben – nem felszabadulásként éltek meg a babiloni uralom végét, és bizalmatlanul tekintettek a hazatértek törekvéseire. Semmilyen együttműködésre nem voltak hajlandók, részben mert tartottak ingatlanjaik visszavételétől, társadalmi pozícióik elvesztésétől, részben pedig egyszerű közömbösségből. Jahve-hitük formális és szinkretista lehetett. Felfogásuk nem állhatott messze a Jeremiás 44-ben leírt történetől.

A hazatérők számának növekedésével azonban ez a helyzet nyilván nem maradhatott így. A góla népe egyre erőteljesebben sürgette a templom helyreállítását, és ehhez idővel megszerezték a perzsák támogatását is.

Amíg tehát 530 körül a sáfánidák könnyedén verték vissza a maroknyi helkijida hazatérő törekvéseit, 520 körül már népesebb csoporttal és mögöttük hathatósabb perzsa támogatással kellett szembenézniük.

A templomépítés történetével kapcsolatban – a lényegét tekintve – feltehetően helytálló Ezdrás beállítása, aki teljesen negligálja a Júdában maradtak részvételét az építkezésben. Éppen ezért érdekes Aggeus és Zakariás beszámolója, akik jótékonyan hallgatnak a templomépítés körüli konfliktusról (Aggeus is csak kifogásokról beszél), és ezzel arra engednek következtetni, hogy tevékenységük a kompromisszum-keresés jegyében zajlott.

Mindenekelőtt megfigyelhetjük, hogy Aggeus és Zakariás sosem különbözteti meg a hazatérteket az otthon maradottaktól. Aggeus például a 2,14-ben egyformán tisztátalannak minősíti a népet ('am) és a nemzetet (gój), értsd: egyik sem tarthatja magát a másiknál különbnek.

Ezdrás egy évszázad múltán már minden szereplőt a száműzetés népéhez sorol, mégpedig nem feltétlenül történeti alapon, inkább amiatt, hogy a júdai közösségben addigra kikényszerítették az állásfoglalást a Jahve-hithez tartozással kapcsolatban. Az események elbeszélésében visszavetíti ezt a cezúrát: Júda népe egyenlő a góla népével.

Aggeus prédikációja láthatólag a föld népéhez és vezetőikhez szól. Az első beszéd a nép véleményét nem ellenállásként, hanem halogatásként állítja be. Ez lehet a helyzet megszépítése, de lehet az is, hogy a föld népének vezetői a perzsa támogatás miatt már nem szegülhetnek nyíltan szembe az építkezéssel. Érvelése egyértelműen a köznép szempontjait követi: az aszály és a miatta támadt szegénység nem múlik el addig, amíg a templom fel nem épül.

A harmadik beszéd újabb kifogásra utal: az új templom nagyságában és szépségében elmarad a régitől. Az elkedvetlenítő propa-

gandával szemben figyelemre méltó Aggeus érvelése: *Ennek az új templomnak dicsősége felülmúlja a régiét – mondja a Seregek Ura, mert ezen a helyen adom a békét.* (2,9) A „salom” itt a maga széles jelentéskörében szerepel, és valószínűleg a szegénységtől sújtott és ellentétektől szabdaltnak számoló közösség számára azt ígéri: ha a templom elkészül, megoldódnak a közösség problémái. Még egyszerűbben fogalmazva: a hazatértek ezt az egyet kérik tőletek, engedjétek meg, és akkor végre nyugalom lesz.

Összességében úgy tűnik, hogy Aggeus közvetítő szerepet vállalt fel a góla népe és a föld népe között, és erre feltehetően azért vállalkozhatott, mert maga is a föld népéhez tartozott. Erre a kérdésre hamarosan visszatérünk.

Zakariás viszont a másik oldalon állhatott. Ezekiel követő kifejezőmódja okán, továbbá a 2,10 alapján – ahol szorgalmazza a Babilonban élők hazatérését – feltételezhetjük, hogy ő maga is Babilonból jött vissza. Zakariás más okból volt alkalmas a kiegyezés előmozdítására.

Könyvében – mint fentebb már említettem – a templomépítés mellékes kérdés. Műve inkább a fogság előtti prófétai tradíció felelevenítése és a jelenre való alkalmazása. E tekintetben bizonyos eklektika jellemzi. Képviselője az izajási Sion-teológiának, ugyanazokat a morális problémákat tárgyalja, mint Jeremiás és a korai Ezekiel, sőt Jeremiással osztozik a kultikus formalizmus éles elutasításában is. Saját kora törekvéseiből támogatja a szentély felépítését, de szükségtelennek ítéli Jeruzsálem újjáépítését (2,8-9).

A jelen kérdéseire tehát a klasszikus prófétizmus szemszögéből tekint, ezzel a közösséget megosztó ügyeket kiemeli a hatalmi érdek hálójából és morális dimenzióba helyezi. A góla képviselőjeként fogékonynak mutatkozik a sáfánida tradícióban őrzött társadalmi kérdések iránt, ezzel felvállalja Jeremiás örökségét. Ez különösen a böjttel kapcsolatos kérdésre adott válaszából nyilvánvaló (7,4-14).

Sajátos formában, de ugyanilyen kiegyezési törekvéseket feltételezek a kor két főszereplőjének, Jesua főpap és Zerubbábel helytartó szerepének megítélésében. Zakariás két helyen is utal rá, hogy ez a két személyiség egyetértésre jut. Amikor Jesua főpapnak megjövén-

döli a Sarj eljövételét, szavait ezzel fejezi be: „*azon a napon – mondja a Seregek Ura – meghívhatjátok majd egymást a szőlő és a fügefája alá*” (3,10). Jesua megkoronázását követően pedig a Sarj királyi uralmáról beszél, akinek „*pap áll majd a jobbján, és békés egyetértés lesz kettőjük között*” (6,13c).

Ezdrás könyve – ahogy fentebb már volt róla szó – csak szűkszávan foglalkozik Jesuával és Zerubbábelrel, és tompítja tevékenységük jelentőségét. Talán az sem véletlen, hogy a krónikás az 1Krón 5,27-41-ben csak Jesua apjáig, Jehócadáig sorolja fel a főpapokat.

A krónikás úgy tudja, hogy Jehócadák a száműzöttekkel Babilonba került. Miller és Hayes azonban a 2Kir 25,18-21 alapján valószínűbbnek tartják, hogy az 587-ben Riblában kivégzett Szeraja főpap leszármazottai nem kerültek fogságba, így Jehócadák és a fia, Jesua is Palesztinában maradtak.¹ Eszerint a Zak 3,2b arra vonatkozna, hogy Jeruzsálem pusztulása idején megmenekült: „*Nem üszök ő, akít kimentettek a tűzből?*”

Ez a feltételezés azért is logikusnak tűnik, mert a perzsa politikának nem volt szokása beavatkozni a helyi közösségek vallási életébe, ezért Júda papi tisztségeiben is fennmaradhatott a folyamatosság. Ennek megfelelően Jesua megtisztítása Zakariás 3. fejezetében arról szól, hogy a góla népéből való próféta elfogadja Jesuát az újjáépülő templom főpapjának. De – és itt lép a képhe Zerubbábel – rögtön ezt követően próféciát mond Jesuának és az előtte ülőknek (értsd: a föld népe vezetőinek) a Sarj elküldéséről, azaz a kiegyezés részeként elfogadtatja velük a dávidi ház legitimitását, ami itt és most természetesen csak elvi kérdés, hiszen az önálló júdai királyság helyreállítására nincs sok remény.

E kiegyezés megerősítést nyer a 4. fejezetben a két olajfáról szóló látomásban, még hangsúlyosabbá téve a két felkent mellérendelt viszonyát, illetve a 6,9-14-ben, amely talán egy valóságos eseményt örökít meg: a száműzöttek egy csoportja a templom építésére szánt ajándékokból (!) koronát készített Jesuának. Ha Jesua eredetileg is egyértelműen mellettük állt volna, ez a gesztus értelmetlen lenne. Így

¹ MILLER, J. Maxwell – HAYES, John H.: Az ókori Izrael és Júda története, PPKE, Piliscsaba, 2003, 437. o.

viszont azt fejezi ki: Jesuát meg kellett nyerniük az ügyüknek, el kellett ismerniük legitim főpapnak, ez volt az ára a templom felépítésének.

A Jesuát elismerő jelenetek tükörképe Aggeus könyvének zárórésze, amely Zerubbábelnek tett hűségnyilatkozat. Ha helytálló az a feltételezésünk, hogy Aggeus és Jesua is a föld népéhez, tehát a Júdában maradtakhoz tartozott, érthetővé válik, miért hiányzik e jelenetből Jesua főpap: Jesua nem szorul rá, hogy övéi megerősítsék; Aggeus itt Zerubbábel (egyben a dávidi ház legitimitásának) elfogadásával viszonozza a góla népének gesztusát, amellyel elfogadják Jesua személyét.

Ha helyesen rekonstruáltuk az eseményeket, az megmagyarázná, miért hiányzik Ezdrás könyvéből a lelkesedés Jesua és Zerubbábel személye iránt, jóllehet ők teljesítették be a száműzöttek legfőbb reményét, a templom helyreállítását, és ezzel ők tették le a fogság utáni közösség alapjait.

Egy korábbi tanulmányomban² a Deuteronomisztikus Történeti Mű mögött álló csoportot kerestem, és arra a következtetésre jutottam, hogy ez a mű a Jozija korabeli reformmozgalom szereplői közül a helkijidák világi ágához köthető. Rainer Albertz-cel egyetértésben³ (és Norbert Lohfinkkal szemben, aki a sáfánidákat sejtí a DTM hátterében⁴) úgy gondolom, hogy a sáfánidák történeti tradícióit a rivális Jeremiás könyve őrzi. A helkijidák kultikus ága pedig a maga történelem- és világértelmezését végül részben a Tórában, részben a Krónikás Történeti Műben fejezte ki. Amit a DTM hangsúlyoz: a nemzeti és vallási egység szükségessége, az észak és dél egységét megjelenítő dávidi ház, a szövetségen (és nem a leszármazáson) alapuló Izrael; az ebben a formában a helkijidák világi ágának történelemértelmezését fejezi ki.

² CZIGLÁNYI Zsolt: Szociológiai megfontolások a Deuteronomisztikus Történeti Mű megközelítéséhez, in: RÓZSA Huba (szerk.): *Az ige szolgálatában*, A 60 éves Tarjánai Béla köszöntése, SzIT, Budapest, 2003, 23-45. o.

³ ALBERTZ, Rainer: Le milieu des deutéronomistes, in: *Pury, Albert de – Römer, Thomas – Macchi, Jean-Danieli* (szerk.): *Israël construit son histoire, Le monde de la Bible 34, Labor et fides*, Genève, 1996, 387-394. o.

⁴ LOHFINK, Norbert: Was there a Deuteronomistic Movement? in: SHEARING, Linda S. – MCKENZIE, Steven L. (szerk.): *Those Elusive Deuteronomists. The Phenomenon of Pan-Deuteronomism*, Sheffield, 1999., 61. o.

Úgy vélem tehát, hogy a fogság után, 520 körül a száműzetésből hazatérők csoportja kettészakadt. Már fentebb utaltam rá, hogy eredetileg sem voltak azonos véleményen a dávidi ház jövőjét illetően. A hazatérést követően egységesen akarták a templom és Jeruzsálem újjáépítését, de az ezért folytatott küzdelem az első tizenöt évben a föld népével folytatott állóháborúvá vált. A patthelyzetet végül Zerubbábel megjelenése oldotta fel, aki a helkijidák világi ágának támogatásával kiegyezett a föld népével. Ebben talán volt szerepe a perzsa birodalom Kambüész halála utáni megrendülésének, aminek nyomán Júdában egy időre megélenkült a politikai útkeresés. A helkijidák világi ága a vallási céloktól a realpolitika felé fordult, ami a föld népével való kiegyezést elengedhetetlenné tette. E kompromisszum részeként a templomért és a dávidi vezetés elismeréséért cserébe – legalábbis átmenetileg – lemondtak Jeruzsálem újjáépítéséről.

A helkijidák kultikus ágának mindez nem volt ínyére. A radikális rendszerváltás elmaradt, ők pedig a partvonalra szorultak. Még nyolcvan évet kellett várniuk arra, hogy a kezdeményezést ismét a kezükbe vehessék. A kiegyezési politika ugyanis bár stabilizálta Júda helyzetét, a közösség társadalmi-vallási megújítására képtelen volt. Malakiás könyvéből látjuk e politika eredménytelenségét.

Ezdrás és Nehemiás reformjai végül helyreállították a harmadik nagy szimbólumot, Jeruzsálemet is, és megalkották a judaizmus kereteit, amelyek biztosították a zsidó identitás megőrzését. Saját történetírásukban a templomépítésre már úgy emlékeznek, hogy azt Júda népe (!) a föld népével szemben hajtotta végre („*A föld népe arra törekedett, hogy elkedvetlenítse Júda népét, és elvegye bátorságukat az építkezéstől*” Ezd 4,4), Dávid alakját pedig oly mértékben idealizálják, sőt inkább szublimálják, hogy az politikai dimenzióban értelmezhetlenné vált.

Így a különféle irányzatok végül mindhárom nagy szimbólumot átmentették a fogság utáni korra, ám mindegyiket párhuzamos, sok tekintetben egymással ellentétes tradíciók keretében. Az Ószövetség szerkesztőinek bölcsességét dicséri, hogy ezt a párhuzamosságot, a különféle csoportok egymást árnyaló, kiegészítő történelemértelmezését megőrizték. Ezzel megóvták az Ószövetséget a végzetes egyoldalúságtól, és hozzájárultak ahhoz, hogy annak talaján egyetemes hit születessen.

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

Királyság pro és kontra

**A királyság vitatott intézménye Izraelben,
a királyságot támogatók és a királyságot ellenzők
a hagyományban**

A.) Alap gondolat

Királyság vagy ...

Izrael nomád pásztorok laza törzsi szövetségében érkezett meg az ígéret földjére. Az Úrtól kapott földön való letelepedés társadalmi változásokat is hozott magával, elkerülhetetlenné vált, hogy a laza törzsi szövetséget egy centrális hatalom váltsa fel, és megindult az osztálytagozódás is. A nomád pásztorok szabadsága egyre inkább a múlté. Az ószövetségi szerzők a különböző történeteken keresztül újra és újra felvetik a központi hatalom problémáját: a közjót szolgálja-e, az ország megerősödését és felemelkedését, vagy romboló, pusztító önkény, amely megfosztja az egyént a szabadságtól, szolgáltságba taszítja, emberi mivoltában megcsönkítja. Mindkettő mellett találunk érveket. Egy bizonyos: Izrael törzseinek egységbe olvadása Dávid királysága alatt lehetővé tette, hogy Palesztina térségében létrejöjjön egy önálló ország. Természetesen ennek külső feltételei is voltak. A Kr. e. 2. évezredben az ókori keleti nagyhatalmak ereje megtört, és ez adott kedvező politikai helyzetet a dávidi királyság létrejöttéhez és virágzásához.

Ha ezt a királyságot összehasonlítjuk az erősen központosított Egyiptommal és Mezopotámia államaival, azt látjuk hogy Izrael

fiainak társadalma lazább szerkezetű volt, a törzsek és az egyének több önállóságot élveztek. Az elvi alapon is újra meg újra megkérdőjelezett királyság gyengeségei ismételten megmutatkoztak. Mindkét politikai esemény (a törzsszövetség és Dávid királysága), amelynek szerepe volt Izrael fiai történet-szemléletének kialakulásában, konkrét hatással volt a történelem értelmezésére és a történetírára.

Dávidnak a filiszteusok legyőzése és a kánaáni városok elfoglalása után megszilárdult királysága Izrael külső történetének a csúcását jelentette. Ezt az új helyzetet Izrael fiai mind történelmileg, mind teológiailag „igazolták”: egy hosszú, Szemmel és Ábrahámmal kezdődő folyamat lezárásaként értelmezték, amelynek során Jahve ígéretei beteljesedtek.

Izrael történetének 2 tetőpontját (Dávid és Salamon) nem tekintve Izrael története egy újra meg újra leigázott nép jelentéktelen története: a birtok nélküli, félnomád és kereskedő ősök utódai rabszolgák voltak Egyiptomban, a filiszteusok katonailag, a kánaániak pedig műveltség tekintetében is fölöttük álltak, az ókori Kelet minden nagyhatalma legyőzte, kifosztotta, rabszolgasorsra juttatta vagy elhurcolta őket. De ezek az események és történelmi tapasztalatok is beépültek a teológiájukba és a történetírásukba, ahogy ezt a Deuteronomisztikus Történeti Mű, a Papi irat, a krónikák és a próféták írásai tanúsítják. Mindig maradtak Izraelből, akik a kísértések és nemzeti öntudatuk lázongása ellenére is őszintén és kellő önismeret birtokában szemlélték a történelmi eseményeket, és soha nem kételkedtek Isten hűségében, igazságosságában és kegyelmében, hanem mindig bíztak abban, hogy Isten megtartja a szövetséget, beteljesíti ígéreteit és megvalósítja az üdvösséget.

B.) Szentírási szövegek: Kiv 20,3; MTörv 5,7; MTörv 17,14-21; Bír 8,22; Bír 19: 1 Sám 1-3; 1 Sám 8,11-17; 1 Sám 12;

Bír 8,22k (Gedeon-beszéd); 9,8-15 (Jótám meséje); 1 Sám 8; 1 Sám 10,17-19; 12,6-25; 1 Kir 5,2-8; 10,14-21; 12,13k; Óz 10,3k; 13,10k

Bír 17-21; 17,6; 21,25; 1 Sám 8,1-5; 2 Sám 5,2; 7,12-16 (Nátán-ígéret); 23,1-5 (Dávid utolsó szavai); 1 Kir 3,4-15; 5,9k; Zsolt 2,7k; 21,2-8; 72; 89,4k.21-30; 132,11k; József története (Ter 37-51)

C.) Bevezetés

I. Vita: Királyság pro és kontra – a deuteronomista történeti munkájának szerkesztésében

Írástudó és tanult emberek, az ún. deuteronomisták a fogság ideje alatt vagy után összegyűjtötték, kiválogatták és a különböző hagyományforrásokat egy nagy összefüggésbe helyezve összeállították Izrael történetét. Ezek között találunk olyan szövegeket, amelyek a királyságot pozitív módon ábrázolják, de találunk olyanokat is, amelyek antimonarchikusak és bírálják a királyságot.

Milyen forrásokat vettek figyelembe? Hogyan ötvöződik ez az ambivalens magatartás a szerkesztésben? A királyság intézménye jótekingony hatással van, vagy elpártolást jelent a JHVH hittől? Átoknak vagy áldásnak kell tekinteni?

Vita támadt a két párt között, melyben az Isten akaratára és a szent hagyományra hivatkoztak, valamint belevonták a királysággal kapcsolatos történelmi tapasztalatokat és a hatalmi struktúra elvi megfontolását.

A vitában megmutatkozik, hogy a bibliai hagyományban bőséges alap adódik mind a támogatók, mind a királyságot bírálók számára véleményük alátámasztására. Hiszen találkozni lehet olyan hanggal is, amely közbenjáró pozíciót vesz fel, mint pl. a királytörvény a MTörv 17,14-21.

A deuteronomisták történeti művükbe felvették a teljesen ellentétes hangvételű forrásokat is, anélkül, hogy egységes álláspontra hozták volna azokat.

Történelmi szempontból a királyság a kultúrországok vívmánya. Izrael a letelepedés után, Kánaánban tanulta meg és sokáig tévővázott, amíg fokozatosan elfogadta, de mindvégig kritikával tekintve és távolságot tartva az ókori keleti környezet királyfelfogásától. (Az ókori Kelet királyeszméjét tekintve, a királyt isteni lénynek tartották, gyakorlatilag egyenrangúnak tekintették az istenekkel. A királyt nagyon gyakran együtt említik az istenekkel, mintegy isteni dicsfény övezi, szava is hatékony, mint az isteneké stb. A királynak az istenekkel egy sorba helyezését a legegyértelműbben Egyiptomban lehet tapasztalni: itt a fáraó nem csupán isteni méltóságra emelt halandó-

nak számított, hanem teljes mértékben egyenrangúnak tekintették az istenekkel, istenségnek kijáró díszítő jelzőkkel halmozták el a fáraót, a fáraó az istenek fia, alattvalóinak napistene stb.). A bírák korának viszonyai, a filiszteusok terjeszkedése, Siló utolsó napjaiban a hanyatlás állapota (a szokások elvadulása, a kultusz résztvevőinek elégedetlensége vö. 1 Sám 1-3), az anarchikus magatartás a törzsszövetségen belül (vö. Bír 19), a lelki és kulturális átalakulás, amely a királysághoz vezető korszakot sürgették. A király utáni vágy, az erős ember utáni vágy a történelemben ott hangosodik fel, ahol a fennálló rend a megrepedezett alapok miatt törékennyé válik.

Dávid uralma idején a királyság konszolidációjával vált Izrael világosan körvonalazódott határokkal állammá, egy állandó uralkodóval és hierarchikus hivatalnoki rendszerrel és ekkor érkezett el egy kulturális és gazdasági virágzáshoz, hatalomhoz és tekintélyhez a népek között.

De Izraelben a királyság korszakában is érvényben volt az axióma: JHVH-nak kell uralkodni rajtatok (Bír 8,23), amely mindig magába foglalta a JHVH hitnek a kívánalmát. A királyok korában is JHVH volt a legfelső fórum. A királyi megbízatás és hivatal egyedül JHVH-ra van alapozva – legalábbis elvileg. Ebből következik, hogy a király nem szakrális közbenjáró az Istenség és a nép között. Ellenkezőleg, kezdetül egy erősen bírált intézmény marad – főleg a próféták által - az utolsó Dávid-utódok száműzéséig.

Az 1 Sám 8,11-17 ősi királybírálat valószínűleg nem teológiai, hanem politikai-szociológiai érvelést fogalmaz meg. A jómódúak szempontjából fogalmazza meg, hogy a királyságtól nem azt várták, hogy teher és hátrány legyen (vö. a Jótám mesével). A társadalmi egyenlőség akarása fejeződik ki – amely addig működött – és bírálja a fennálló különbségeket.

Az 1 Sám 8 és 12 kerettörténete, amelyeket a deuteronomista nézet és átdolgozás alakított ki, különösen világosan mutatják a királyságot bíráló magatartást: vagy JHVH vagy egy földi király! Ám a bírálattal nem egy jobb államformát akar elérni, hanem egy teológiai problémát vet fel, JHVH kizárólagos és egyedüli illetékességét Izrael fölött. Ez a következtetés a Gedeon elbeszélés folytatásában fogalmazódik meg a Bír 8,22-ben és az idegen istenek tilalmában a Kiv

20,3-ban és a MTörv 5,7-ben. Amint egy király vagy egy intézmény kizárólagosságot követel magának, konfliktusba kerül JHVH-val és veszélyezteti a JHVH hit lényegét. Ez a megalkuvást nem ismerő királybírálat az északi országrészben mutatkozik meg Salamon uralkodása és Izrael hanyatlásának időszakában.

Ugyanannak a JHVH-hitnek az értelmében hol áldásként, hol pedig átokként interpretálja a királyságot, anélkül, hogy az ellentétes álláspontokat megpróbálná egységre hozni. A szöveg két ellentétes irányzata helyhez és időhöz kötött és nem akar általános érvényű állításokat tenni. Látnunk kell, hogy nem csak egy hivatalosan elismert tant mond ki, amelyet Isten akarataként interpretál, hanem egyben a másik irányzatot átkozottnak mondja. Az isteni rendelésre való hivatkozás nem csak egy államformát, egy társadalmi szerkezetet garantál, hanem az isteni akarat egyben az életet és az ember jólétét is biztosítja.

2. Pro és kontra királyság

A különböző szövegek által a deuteronomista szemüvegén keresztül betekintést nyerünk Izrael történetébe, hogy milyen differenciált és túlnyomórészt kritikus hangvételű, józan (emberileg) a királysággal kapcsolatban a környezetével összehasonlítva (többnyire istenkirályságok). A különböző értékelések megakadályozzák az egyoldalú (gyakran negatív) megítélést. A szerepjáték ugyanakkor lehetővé teszi a személyes megközelítést, így a résztvevők nem csak egy akkori történettel találkoznak (a királyság számunkra már meglehetősen távoli és idegen politikai forma), hanem a személyes életüket is vizionálhatják benne.

a.) A királyságot bírálók csoportja (1. Munkalap)

Ez a csoport hangsúlyozza, hogy Izrael JHVH-ba vetett hite az államalapítás előtti időkben meghatározó volt. A JHVH-val, a néptulajdonképpen királyával való kizárólagos kapcsolatban látja a választott nép sajátosságát.

Az ő számára a királyság gyakorlatilag ateizmust jelent, ami Isten akarata ellen való és az emberi közösség ellen irányul (robot, önkény, hatalmi visszaélések, elnyomás, adók, a szabadság megnyirbá-

lása ...). Isten hatalomgyakorlása és uralma és egy emberi központi hatalom összeegyeztethetetlen.

Mind a hagyományból (főleg az ősatyákéból és a kivonulásból), mind a konkrét, Izrael királyokkal kapcsolatos történelmi tapasztalataiból és a királyok korának szociális egyenlőtlenségéből érvel.

Fontos szövegek:

Bír 8,22k (Gedeon-beszéd)

9,8-15 (Jótám meséje)

1 Sám 8 (Figyeljünk az „elveszi” kulcsszó visszatérésére!)

1 Sám 10,17-19; 12,6-25.

1 Kir 5,2-8; 10,14-21;12,13k

Óz 10,3k; 13,10k

b.) A királyságot támogatók csoportja (2. Munkalap)

Ez a csoport úgy tekint a királyságra, mint JHVH jótéteményére, amely az anarchiából, elnyomásból és a filiszteusok állandó fenyegetésétől mentette meg Izraelt, amely rendezett és katonasággal ellátott államszervezettel felemelte, és a legmagasabb politikai, gazdasági, kulturális és kultikus virágzást hozta meg számára.

A királyábrázolásában Izrael határozottan elkülönül környezete királyértelmezésétől. JHVH maga választja ki és bízza meg a királyt, az ő felkentjét, hiszen örökbe fogadta és így az ő fiává vált. (Zsolt 2). Ennek a csoportnak a dávidi királyság elsősorban az ígéret beteljesülése is, Isten és népe szövetségének „aranykora”, ősképe a messiási reményeknek.

Természetesen minden király megmérettetik mind a JHVH iránti engedelmesség, mind az ő útmutatásainak betartása tekintetében (vö. a MTörv királytörvénye, MTörv 17,14-20).

A csoport az áthagyományozott tradícióval érvel, valamint Izrael konkrét történelmi tapasztalataival a királysággal kapcsolatban!

Fontos szövegek

Bír 17-21 folyamatosan,

különös tekintettel a keret-formulára 17,6; 21,25

1 Sám 8,1-5; 2 Sám 5,2; 7,12-16 (Nátán-ígéret);

23,1-5 (Dávid utolsó szavai)

1 Kir 3,4-15;5,9k
 Zsolt 2,7k; 21,2-8; 72; 89,4k.21-30;132,11k
 Vö. József története (Ter 37-51), aki vitatottan emelkedik testvérei fölé, és aki, mint életben tartó, igazolódik.

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Ének: Alleluja	ének hallás után	Énekelj az Úrnak 30. old., 5 perc
2. Megközelítés	a film	30 perc
a. Lehetőség: A bibliaórát megelőzően a résztvevők nézzék meg A király beszéde c. filmet, ha lehet közösen. A bibliaórát a film megbeszélésével kezdjük:	csoportos megbeszélés	
I. Milyen társadalmi elvárásoknak kell megfelelnie egy királynak?		
II. Hogyan hat ez a magánéletére?		
b. Lehetőség: Testbeszéd	mozgás- ábrázolás	
A résztvevők pantomimszerű mozgással, beszéd nélkül ábrázolják a következőket:		
- Hogyan ül egy király? Hogyan áll – megy – eszik – iszik – ad – vesz egy király? Hogyan hív, hogyan küld el, hogyan ad megbízást, hogyan tárgyal, hogyan ír alá valamit ...?		
- Hogyan örül, hogyan viselkedik, ha fáradt, ha fáj valamije, ha szomorú, ha fenyegetve érzi magát, ha fél, ha haragszik, ha figyel, hogyan viselkedik, ha meg kell halnia?		
A mozgásábrázolás után beszéljük meg:	mozgás- ábrázolás, utána	25perc
I. Hogy éreztem magam a különböző mozdulatok, testtartások közben?	csoportos megbeszélés	
II. Milyen benyomásokat tudok megosztani?		
III. Mikor éreztem jól, és mikor éreztem kényelmetlenül magam?		
IV. Mit jelentett számomra királynak lenni?		

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
3. Vita: Királyság pro és kontra A deuteronomista történeti munkájának szerkesztésében Játék 3 lépésben <i>1. lépés:</i> Az óravezető elmondja a játék menetét, két csoportra osztja a résztvevőket: – Első csoport a királyságot bírálók csoportja (Bevezetés 2/a) – Második csoport a királyságot támogatók csoportja (Bevezetés 2/b) <i>2. lépés:</i> a csoportok felkészülnek a megadott munkalapok alapján <i>3. lépés:</i> Megkezdődik a két csoport vitája az óravezető moderálásával Mindkét csoport kifejti és alátámasztja álláspontját – Ütköztetik a véleményeket <i>4. lépés:</i> Reflexió – a vitára és összehasonlítás a „deuteronomista megoldással” MTörv 17,14-21. Az óravezető összefoglalása, lásd Bevezetés 1-2	Játék 3 lépésben	Szentírás, fénymásolt Munkalapok külön lapon Bevezetés 2/a, 2/b ceruza, 50 perc
4. Befejező ima, ének A 72. Zsoltár közös elimádkozása, utána ének		Szentírás: 72. zsoltár, ének-szöveg, gyertya, gyufa 10 perc

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a hetvennegyedik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2011. jún. 29.

Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjányi Béla szakmai vezető

Székely István

Biblikus folyóiratok szemléje

A **The Catholic Biblical Quarterly** 1/2010. számában Esther J.Hamori a hamisság szellemeit mutatja be, a mennyei birodalomnak sok esetben történelmünkben is megjelenő lényeként. Bőséges példákat sorol fel (pl. Mikeás 1Kir 22-ben, Szám 5,14-ben, Jób 4-ben, és idéz ókori nem-bibliai írásművekből is.) Vannak esetek, amikor Isten küldi őket (pl. Bír 9,23, Iz 9,13-14 vagy Iz 29,9-10) azokhoz, akik már gonoszok. A küldöttek a megtévesztés (pl. hamis prófécia segítségével teljesítik a gonoszok számára Isten által kiszabott ítéletet.– Robert Gnuse cikke arról szól, hogy a zsidóság nemcsak a börtönből királyi tanácsadóvá lett József (Ter 39-41) történetéből [és más bibliai írásokból (pl. Dániel, valamint Eszter könyvéből)] tanulhatta meg a mindenséget teremtő JHVH minden földi királyénál nagyobb hatalmát. A művelt görögök és zsidók általában ismerték és olvasták egymás írásait, így például Herodotos »Történetek« című művét is, amelyet ugyancsak a királynak segítő »börtöntöltelék«-ről írt (sőt valószínűleg éppen a Biblia alapján). Ezt az irodalmi fajtát az »ellenállás irodalmának« is nevezik. Az ilyen kozmopolita írásoknak kisebb-nagyobb mértékben politikai és vallási szerepük is volt, de a maguk korában nem vezettek forradalomra vagy függetlenségi mozgalomra

Mary Ann Beavis részletesen vizsgálja Jefte vezér leányának történetét (Bír 11,29-40). A Biblia olvasóinak eszébe juthatott Ábrahám áldozata (Ter 22,1-19), Jónás beismerő vallomása (Jónás 1,12), valamint Jairus leányának feltámasztása is (Mk 5,21-24; 35-43). A finom részleteket is kifejező nyelvezet és M.S.Whellernek a viharban alvó Jézus történetére (Mk 4,35-41) vonatkozó újabb megállapításai eddig fel nem ismert rokonságot tárnak fel. Ezek a kapcsolatok Jézus életet támasztó hatalmáról beszélnek. – Andrew E.Arterbury a bibliai elbeszélések »eljegyzési történeteinek« számos példáját idézi fel, például Ter 18,1-16; 19,1-24; 1Sám 9-11-27, Ter 29,1-10. Ezek nagyobb részét »udvariassági szabályoknak« is nevezhetjük. Ján 4,1-42 története azonban (Jézus beszélgetése a samariai asszonnyal) a

cikk szerint nem az udvariassági, hanem (az asszony férjének hívásával) egy segítséget remélő idegen kérése. – William Bales cikke azért vizsgálja az Efezusi levél állítását –, hogy Krisztus a halála és feltámadása közti időben leszállt az alvilágba (Ef 4-9) – mert a legutóbbi évtizedekben olyan magyarázat terjedt el, amely szerint az alászállás azt jelenti: Jézus Pünkösdkor a Szentlélek által leszállt az egyházhoz. A cikk figyelembe veszi mind az Ó- mind az Újszövetség alvilágra vonatkozó szövegeit (pl. Lk 16,23 és 26, ApCsel 2,27 és 2,36 stb), valamint görög és római vallások alvilágra vonatkozó írásait is. A szöveg jelentése szempontjából legfontosabb segítő természetesen maga az Efezusi levél. Ef 4,8-9 határozott, egyértelmű kijelentés. Ehhez csatlakozó részletesebb kifejtés Ef 4,8-16, ami kissé metaforikusan is értelmezhető, sőt ebbe szélsőségesen Krisztus áldozati halálát is beleérthetjük. Ezt az értelmezést azonban egy további cikkben kellene kifejteni.

Úgyanezen folyóirat 2010. áprilisi számában Joshua W.Jipp cikke Lukács evangéliumának a szenvedő Messiás zsoldárok szövegeivel való bemutatását nem elképzelés, hanem a szenvedő Jézus saját szavai alapján írja le. Jézus a működése során gyakran szószerint idézett egyes zsoldárokat. Az evangélium evvel jellemzi Jézus megdicsőülését, és bizonyítja feltámadását is. A cikk szerint a Lukács-evangélium mai magyarázói túl sokszor (izraelita imakönyvből is) szenvedő királyként vagy izajási szolgaként példabeszédnek is használják Jézus szenvedéstörténetét. – Jeannine K.Brown cikke bemutatja a János-evangéliumban a teremtés megújítását. Tekintetbe veszi a Richard B. Hay által a szövegek ilyen kapcsolatára felállított feltételeit. (Ez utóbbi feltételeket a cikk nem ismerteti.) Sorra kerülnek egyes fontos hasonlóságok: pl. a kezdet és az előszó (Isten szava), az élet, a kert; Jézus az új Ádám; lélek(zet)áramlás; Jézus feltámadása »a hét első napján«; Isten művének befejezése szombaton; majd a jánosi jelek: 2,1-11; 4,46-54; 5,1-9; 6,1-15; 6,16-21; 9,1-7; 11,1-44. Isten működése Jézusban az elsőtől a nyolcadik napig. A teremtés művének megújulása (újjáteremtése): Ter 1-2 és Jn 19-20. (A cikk szerint hasonló a kapcsolat Pál művei és a Jelenések könyve között.)

– Joel S.Baden a Teremtés könyve 12,1-3 szakasza fordításáról és magyarázatáról ír. A választott három vers fontos része az egész

könyv ókori elbeszélésének. Bemutatja JHVH kapcsolatát Mózesrel. Ennek fontos tartalma, hogy ez a kapcsolat JHVH részéről leginkább nem ígéret, hanem szövetségkötés. Ezt megerősíti a héber szöveg jelentése is. Ezt a kapcsolatot olvashatjuk a Ter 18,17-32 hosszabb szövegrészletében is. – Jerome T. Walsch sűrített áttekintést ad a 2 Kir 3-11. fejezet hosszú szakaszának tartalmáról. – Az említett fejezetek végső szerkesztője kimondja, hogy Acháb fia, Jorám azt tette, ami gonosz az Úr szemében. Acháb utódai elfordultak Izrael királyától, és két másik néppel együtt részt vesznek a Moáb elleni háborúban. Már Baal-Zebubot is tisztelik Istenként. Fellép *Elizeus*. Vér és zsákmány! (3,23). Szemléltetésül csak néhány eseményt említünk: a sunemi asszony, Námán meggyógyítása, az arám háborúk, gyermekek megölése és evése! Vérfürdő (10. fejezet). Atalját kivonszolják az Úr templomából, megölik, és a titokban őrzött Joás lesz (7 éves korában) a király Júdában.

A Stuttgartban szerkesztett és kiadott **Bibel und Kirche** folyóirat 3/2009. számában Bernd Janowski az áldozat mibenlétét vizsgálja, amely az ókori földközi-tengeri és elő-ázsiai népek szent cselekménye. A zsidóság számára a szövetség könyve (Kiv 20,22-23,33) ad erre vonatkozó előírásokat, amelyek Isten eljövételéről, szaváról és ezek megünnepléséről beszélnek. A nép bűneinek prófétai kritikája pedig kimondja a súlyos bűnök összeférhetetlenségét ezzel a kultusszal (Ám 5,21-24 és 27.) Az áldozat egészen más lesz, és jelentése gyökeresen átalakul az Újszövetségben (v.ö. Mal 2,1-9, majd később Róm 3,21-26)! – Thomas Hieke bemutatja, hogy Lev 1-10 áldozatokra vonatkozó leírásai utalnak arra is, hogy *az áldozati kultusz az emberek üdvösségét és jólétét is szolgálja* (mégpedig nemcsak a bűnökkel, hanem az embert Istentől elválasztó egyéb körülményekkel szemben is). Lehetővé teszi, hogy Isten elé álljunk (v.ö. Lev 1-4). (A jeruzsálemi templom pusztulása után a zsidóság a Tóra tanulmányozásával, a kereszténység az igeliturgiával és az Eucharisziával folytatja.) – Dorothea Erbele-Küster összefoglalja, hogy kik azok, akik testi állapotuk miatt ki vannak zárva az áldozatokból (pl. tisztátalanok). Thomas Staubli *a jeruzsálemi templomon kívüli*, de zsidók által bemutatott áldozatoknak számtalan fajtáját említi, pl. italáldozat, a földek terméséért, a holtakért, szegényekért, vendégekért bemutatott áldozatok stb., köztük a tiltott és üldözendő áldozatok idegen isteneknek a magaslatokon. Több képet is mutat be ásatásokon

feltárt áldozati eszközökről, sőt köztük egy pecséthenger képét is az ég királynőjének hódolóik által átnyújtott ajándékokkal. – Michael Theobald *Jézus kereszthalálát* vizsgálja. Krisztus halála *Isten szeretetének* műve (Róm 5,1-11 és 8,32), ami értünk (minden emberért) történt (Gal 1,4). Isten *helyettünk bűnné tette Krisztust* (2 Kor 5,21)! A cikk bemutatja, hogy mindezek Szt. Pál gondolatmenetét követve Gal 3,6-14 alapulvételével is beláthatók. – Gabriella Geraldini a Zsidó levél nyomán a második templom pusztulására emlékező keresztény böjti nap (Kiv 32 és Jer 31,31-34) olvasmányaihoz csatlakozó prédikációban *Jézus halálát tökéletes engesztelő áldozatként* mutatja be. – Wolfgang Palaver azt vizsgálja, hogy elkerülhetjük-e (mi, keresztények), hogy valódi áldozatok legyünk. Áttekintve humanista illúziókat, majd az evangéliumok Jézus-képét, Szent Pál szavait Jézus szeretet-művéről, sőt más vallások követőinek küzdelmeit is, a cikk javasol vallásközi párbeszédet, és figyelmünkbe ajánlja Salamon ítéletének tanulságát (1Kir 3,16-28); ez utóbbi gondolatmenetét követve belátjuk, hogy az igazi áldozattól nem menekülhetünk meg életbevágó kockázat nélkül.

A folyóirat 2010. évi harmadik száma a Rómaiaknak írt levél gazdagságát és merészségét kívánja bemutatni. – Marlis Gielen bevezető cikke kimondja, hogy ez a levél nem a címzettek kérdéseire válaszol, vagy konkrét viselkedésüket korrigálja, hanem a levél 16. fejezetében a többi leveleihez hasonlóan köszönti római ismerőseit, és teológiai érveléssel buzdítja őket. – Peter Lampe megállapítja, hogy Rómában a felszabadult rabszolgák és a Pált hallgatók zsinagógájába járók között sok keresztény volt. Egyre több keresztény házi közösség is működött (az első század közepén). – Michael Theobald a levél címzéséről ír. 1,1-7 igen tartalmas bemutatkozás és címzés, az 1,8-17 pedig a levél témája. Benne van Jézus feltámadása, az üdvösségtörténet, a hitünk és Isten igazsága. – Moisés Mayor-domo cikke számos nehézséget sorol fel, amelyek miatt egyesek ellentétes értelmezésekre juthatnak (pl. Isten igazsága és ugyanakkor haragja ügyében). – Luise Schattroff részletesen vizsgálja (a Római levél alapján is) a Tórához hű népegyház ügyét; másutt nagyarázza „a Megváltó Jézushoz tartozó” emberek Tórához hű életét. – Friedrich Wilhelm Horn cikke: Pál és Jeruzsálem (a Római levél egyik kényes története: a szent város). Pál az evangéliumot a zsidók és a pogányok erősségeként mutatja be. A pozitív képhez tartozik, hogy

onnan indul a misszió, a szegények támogatása, anyagi és szellemi javak cseréje. – Micha Brumlik azt állítja és részletesen igazolni is próbálja, hogy Pál a »Tóra« fogalmát félreértette, mert az akkor szokásos (platonai eredetű) populáris filozófia szerint (nem a héber biblia szavai szerint) értelmezte.

A Bibel und Kirche 2010 negyedik negyedévi füzetét *asszonyokról* írja, akik – a bevezető tudós szerzője, Sabine Bieberstein professzor szavai szerint – Jézus működése és az első közösségek idejében éltek. Az említett bevezető alcíme: »Az asszony beszéljen a közösségben!« ezt általában sem a Biblia nyelve, sem a mai leírások nem zárják ki. Csak néhány példát ragadunk ki a cikkben felsoroltak közül. Itt említhetjük Jézus halálának leírását a Márk evangéliumban (Mk 15,40-41). De emlékezhetünk arra is, hogy Mk 3,31-35-ben Jézus új családjában ott van anyja is. Nem marad ki az anya Mk 10,29-30-ból sem. Név szerint szerepel Magdalai Mária. Fontosak a feltámadottnak tanúi (1 Kor 15). Egyházi szerepe lesz a diakoniszszáknak is (1 Tim 3,11). S.Bieberstein szerint tehát a nők szerepe fontos, bár azt többször érte támadás a korszellemből adódóan. – Ute E. professzor cikke arra szólítja fel a keresztény közösségeket, hogy történelmi, etnikai és társadalmi különbségeik mellett fogadják el a nők első évezredbelivel azonos szerepét egyházaikban és közösségekben. – Livia Neureiter főiskolai tanársegéd bemutatja, hogy az ókori keresztény asszonyok és anyák miként élték saját [a férfiútól eltérő] női életüket, akár elnyomatások árán is. – Angela Standhartinger egyetemi professzor a korábban „özvegyek”-ként tisztelt asszonyok helyett inkább a későbbi keresztény közösséget, a férfiak „klérusa” mellett a keresztény női imacsoportokat mutatja be. – Ulrike Wagerer evangélikus professzor a keresztény közösséget „Isten háztartásának” nevezi, amelyet férfiak vezetnek; az asszonyok a pasztorális levelek (1Tim, 2Tim, Tit) szellemében bűnősként háttérbe szorulnak. A folyóirat még néhány Jézus-tanítványról közöl életrajzi adatokat (különböző szerzőktől), így Kenkreai Főbéről, Lydiáról és Berenikéről, a már említett Magdalai Máriáról és Júniáról.

A 70 éves Sulyok Elemér OSB köszöntése

Június 8-án a pannonhalmi bencés kolostorban rendtársai, biblikus kollégái és barátai meleghangú, baráti összejövetelen köszöntötték a hetven éves Sulyok Elemér atyát, és átadták a jubilánsnak a tiszteletére készült ünnepi kötetet. A Pannonhalmi Bencés Apátság Szent Márton termében megrendezett bensőséges, családi hangulatú ünnepség keretében a bencés rendtársak, számos magyar biblikus professzor, valamint az Apátság munkatársai, a Pannonhalmi Szemle szerkesztői és sok jó barát jelenlétében került sor a 70 éves Sulyok Elemér atya köszöntésére.

A megjelenteket, mindenek előtt pedig az ünnepet **Várszegi Asztrik főapát** köszöntötte, aki maga is tanítványa volt Elemér atyának. Minden jelenlévő egyetértett azzal, ami elhangzott ebben a köszöntőben: „Elemér atya a magyar bencések legnevesebb hagyományait egyesíti személyében: az istenkereső és Isten igéjét

a zsolozsmában ünneplő bencés szerzetest, az eukharisztia ünneplése során Isten szavát méltón és felkészülten hirdető papot, és azt a tanáregyéniséget, aki, bárhol tanít, `nem középiskolás fokon` adja elő tudása és szellemi kincseit. Boldogok és hálásak vagyunk, hogy tanítványai lehettünk.” Asztrik főapát ezután átnyújtotta Sulyok atyának a jubileumra készült tanulmánykötetet.

Sulyok atya köszönő szavai után **Simon T. László** rendtárs, a római Ateneo S. Anselmo egyetem biblikus professzora, az Elemér atya tiszteletére készült kötet szerkesztője ismertette a mintegy negyven szerző tanulmányát tartalmazó kiadványt. – Az ünnepi együttlétet a **Bencés Schola** éneke tette még hangulatosabbá.

OLVASÓINK KÉRDEZIK

☞ **Kérdés:** A Mt 6,25-34-ben Jézus arról beszél, hogy nem kell aggodalmaskodnunk megélhetésünk miatt, Isten majd gondoskodik rólunk: „Ti keressétek először az Isten országát és annak igazságát, és mindent megkapjátok hozzá” (33.v.). Hogyan kell ezt értenünk?

Válasz: Jézus szavaiból úgy tűnik, azt tanácsolja nekünk, hogy ne gondoskodjunk önmagunkról, életünkről, hozzátartozóinkról, családtagjainkról, bízunk mindent Istenre, az isteni gondviselésre. Nem szabad azonban így felfognunk Jézusnak ezeket a szavait. Annak idején, az első század közepén, amikor megszülettek az első keresztény közösségek, többek között Pál apostol fáradozása nyomán, Tesszalonikiben megszületett, kialakult egy nagyon lelkes kis csapat, egy buzgó keresztény közösség. Pál igehirdetése nyomán mindannyian boldogok voltak, abban a reményben éltek, hogy Isten szereti őket, ők is szeretik egymást, és Isten nemsokára megváltja ezt a világot, átalakítja, elérkezik dicsőségben, és elviszi mindannyiukat az ő örök, boldog országába. Így aztán az ottani közösségben sokan csak imádkoztak, énekeltek, összejártak vidáman, és a mindennapi teendőikről szépen megfeledeztek, azt elhanyagolták. S akkor Pál apostol egy dörgedelmes levelet írt nekik, és azt mondta, hogy tessék szépen dolgozni. Ebben a levélben szerepel az a közismert szentírási mondat is, Pál apostoltól származik: „Aki nem akar dolgozni, ne is egyék!” (2 Tessz 3,10).

Ez is mutatja azt, hogy Jézus szavait nem úgy kell értenünk, hogy ne fáradozzunk, ne tegyünk semmit, csak imádkozzunk, Istenre gondoljunk és örvendezzünk. Vajon akkor hogyan kell Jézus szavait érteni? A kulcsmondat ebben az evangéliumi részletben az, hogy: „Ti keressétek először az Isten országát és annak igazságát, és mindent megkapjátok hozzá.” (Mt 6,33) Mit jelent ez? Úgy gondolom, hogy Jézus valójában azt szeretné elérni, hogy minden cselekedetünkben, egész életünkben fontos, tulajdonképpen elsődleges szempont legyen az, hogy az Isten országa épüljön, gazdagodjon. Más szavakkal: azt akarja, hogy az emberi társadalomban körülöttünk és általunk a szeretetközösség növekedjék és épüljön. Jézus szerint ez az elsődleges feladatunk.

Hogyan lehet ezt mindennapi cselekedeteinkkel megvalósítani? Hiszen a mi erőnket felülmúlja, hogy akarattal, akármilyen lelkiismeretes fáradozással, küzdelemmel az egész világot átalakítsuk. Mit kell tehát tennünk? Azt, hogy mindent, amit teszünk, szeretettel és szeretetből tegyük. Amikor berendezzük a lakásunkat, a mennyezetre villanyégőt, csillárt szerelünk – ennek azonban semmi, de semmi értelme nincs, ha soha fel nem kapcsoljuk a lámpát. Jézus tanácsa szerint minden cselekedetünkbe bele kell lopni az Isten kegyelmét, jóságát, szeretetét, a másik emberrel való törődést. Legyen minden cselekedetünk valami módon bizonyítéka, tanúságtétele annak, hogy a másik ember fontos számunkra, hogy mi a közösséget építeni, gazdagítani, szépíteni akarjuk. Bármit teszünk az életben – főzünk, mosunk, vasalunk, a munkánkat, feladatainkat végezzük –, minden esetben törekednünk kell arra, hogy ezekbe a cselekedetekbe belelopjuk a szeretetet. Még a legcsodálatosabb csillár sem ér semmit, ha nincs bekötve az áram-folyamba. A legnagyobb emberi tettnek sincs semmi értelme, ha nem szolgálja az emberi társadalomnak, az emberek közösségének az ügyét, ha nem építi közöttünk Isten országát. Nagyon sokszor elég egyetlen gondolat, egy villanás, egy mosoly, hogy valamely cselekedetünket szeretetté alakítsuk.

Ezt a szempontot kell szemünk előtt tartani nekünk keresztényeknek. Ebben különbözhetünk mi valójában a többi embertől. Nagyon sokan úgy élik le az életüket, hogy csak robotolnak, fáradoznak, de a szeretet fénye, árama nem hatja át cselekedetüket. Életüket nem ragyogja be, nem nemesíti meg az a fény, amelyről Jézus azt mondja: „Ti vagytok a világ világossága” (Mt 5,14),. Ez az a fény, amely széppé, szebbé teszi a világot magunk körül, igazi és maradandó értéké teszi cselekedeteinket, és amely lerakja Isten országának alapjait, és építi azt bennünk és körülöttünk. Jézus azt mondja: „Úgy világítson a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, aki a mennyekben van.” (Mt 5,16). A keresztény embernek úgy kell jelen lennie a világban és arra kell törekednie, hogy minden cselekedete által épüljön Isten országa, és ezáltal ez a világ Isten szándéka szerint egyre szebbé, jobbá alakuljon. (T.B.)

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Meghívó – A Bibliatársulat vezetősége nevében Társulatunk minden tagját tisztelettel és szeretettel meghívom a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat 2011. évi I. rendes közgyűlésére, amelyet 2011. szeptember 8-án fél 5 órától tartunk a budapesti Bibliaközpontban (Bp. VI. ker. Teréz krt. 28.I.6.).

- Napirend: 1. A Számvizsgáló Bizottság beszámolója
2. Beszámoló a 2010/2011-es munkaév tevékenységéről
3. Tisztségviselők megválasztása
4. A 2011/2012-es munkaévre vonatkozó tervek ismertetése
Tarjányi Béla ügyvezető elnök

Várható, hogy ez az első közgyűlés nem lesz határozatképes.

A második rendes közgyűlést szeptember 24-én délelőtt fél 11 órára hirdetjük meg (ez a második közgyűlés a résztvevők számától függetlenül határozatképes lesz):

Meghívó – A Bibliatársulat vezetősége nevében Társulatunk minden tagját tisztelettel és szeretettel meghívom a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat 2011. évi **II. rendes közgyűlésére**, amelyet 2011. szeptember 24-én de. fél 11 órától tartunk a budapesti Bibliaközpontban (Bp. VI. ker. Teréz krt. 28.I.6.).

- Napirend: 1. *A Számvizsgáló Bizottság beszámolója*
2. *Beszámoló a 2010/2011-es munkaév tevékenységéről*
3. *Tisztségviselők megválasztása*
4. *A 2011/2012-es munkaévre vonatkozó tervek ismertetése*

A közgyűlés előtt 10 órákor szentmise keretében adunk hálát Istennek, és kérjük továbbra is áldását munkánkra.

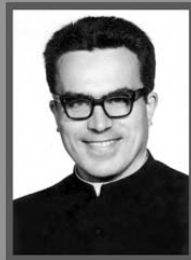
Szeretettel várjuk minden kedves Tagtársunkat!

Budapest, 2011. július 29. Tarjányi Béla ügyvezető elnök

Opálény Mihályról halálának 25. évfordulóján, 2011. május 14-én este 6 órakor a budapesti Szent Család plébániatemplomban ünnepi szentmise keretében emlékeztünk meg. A negyedszázados évforduló alkalmából Társulatunk gondozásában egy igen érdekes kötet jelent meg róla **"Mindenkinek mindene lettem" – Emlékeink Mihály atyáról** címmel. A kötetben mintegy harmincöt visszaemlékezést olvashatunk azoktól, akik tisztelték és szerették őt, akik az ő bölcsességéből, derűjéből és szeretetéből sokat gazdagodtak. A kötetet megkapta az emlékező szentmise minden résztvevője, valamint az esztergomi és a váci paptestvérek.

A Mihály atya által készített újszövetségi Konkordanciát Társulatunk megalakulása óta forgalmazza, amely egy igen hasznos segéd-eszköz a Szentírás tanulmányozásához. – Opálény Mihály esztergomi egyházmegyei pap volt, Szentendrén és a budapesti Szent Család plébánián volt káplán, öt évig a Patrona Hungariae Gimnáziumban hittanár, majd 1986-ban, 42 éves korában fiatalon meghalt.

A magyar katolikus biblikus professzorok ezévi első szakmai értekezlete – A magyar biblikus professzorok a szokásos időben, április 29-én megtartották első tudományos megbeszélésüket Budapesten, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Teréz körúti központjában. Az értekezleten Schmatovich János és Kocsis Imre vita-indító előadása hangzott el, amelyeket izgalmas szakmai vita követte. A következő értekezleten (október 24.) Kocsi György és Rózsa Huba professzorok fognak előadást tartani.

**"Mindenkinek
mindene lettem"**

Emlékeink Mihály atyáról

A Katolikus Bibliaszövetség rendkívüli kongresszusa – A Róma melletti Albánói tó partján festői környezetben található Casa del Divin Maestro továbbképzési központban a Katolikus Bibliaszövetség rendkívüli világkongresszust tartott június 15-19-ig. A kongresszuson a világ minden részéről mintegy hatvan katolikus bibliatársulat és számos társult intézmény vezetője vett részt, köztük a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat ügyvezető elnöke, valamint Nagy József, az erdélyi Katolikus Magyar Bibliatársulat igazgatója.

A kongresszus foglalkozott a közelmúltban megjelent *Verbum Domini* pápai buzdítással, és a Világszövetség tagintézményei számára aktuális feladatul tűzte ki a pápai buzdítás széleskörű megismertetését, és a benne foglaltak tanulmányozását, életre váltását.

A kongresszus afrikai résztvevői

Emellett fontos aktuális kérdések megtárgyalására is sor került: módosították a Világszövetség alapszabályát, új végrehajtó bizottság alakult, és a Kongresszus az eddigi főtitkár lemondását tudomásul véve a németországi Sankt Ottilienbe áthelyezett székhely vezetését, az ügyek intézését ideiglenes jelleggel (2011. dec. 31-ig) Thomas Osborne professzorra bízta.

Évzáró szentmise a Bibliaiskolában – A budapesti Bibliaközpontunkban működő „Élő Ige” Bibliaiskola résztvevői június 1-jén évvégi hálaadó szentmisével zárták a 2010/2011-es munkáját. A szentmise után a résztvevők köszönetet mondtak Vágvölgyi Évának, a Bibliaiskola vezetőjének, és kellemes, baráti együttléttel ünnepeltek az érdekes és eredményes munka befejeztével.

A JELENÉSEK KÖNYVE és a Biblia-kör

Aki ezt elolvassa vagy hallja, biztosan felkapja a fejét. Vagy legalábbis titokban nyel egyet. Mert eszébe jut a másik kifejezés: apokaliptikus, apokaliptikus idők – és sötétbe borul előttünk minden. Úgy tudom, a görögkeleti egyház nem is adja a hívek kezébe a Szentírásnak ezt a könyvét. Amikor megbeszéltem az évi programot plébánosunkkal, dr. Kiss Imre atyával, csak annyit mondott csendesen: „Nem olyan nehéz...” És adott egy könyvet: PHEME PERKINS, Jelenések könyve. E nélkül a segítség nélkül nem is élünk volna meg. Az az általános vélemény alakult ki bennünk, laikusokban, hogy itt szinte minden szónak, minden gondolatnak más értelme van, mint ami leírva előttünk áll. Meg is kaptam egy-kétszer: „Na, én ebből egy szót sem értek!” vagy: „Ne is haragudj, értelmetlenség az egész! Nem is tetszik nekem!”

Ne vegye senki nagyképszerűségnek, de meg vagyok győződve, hogy nem hiába kérjük a foglalkozás elején a Szentlélek segítségét. Az történt ugyanis, hogy nem olvastuk el az egész fejezetet, egy külön szakasz 3-4 verssel elmaradt. Azt gondoltam, hátha sok lesz a megbeszélési való és erre már nem jut idő. Vagy ha igen, akkor még mindig pótolhatjuk a hangos felolvasást. És ez jól jött most: megkértem az illetőt, hogy elolvassná-e azt a fejezetet? (tudtam, hogy nagyon szeret felolvasni). Ez meg is történt. És akkor felderült az arca. Megkérdeztem: Megnyugodtál? Fülig szájjal felelte: Most már igen.

Úgy érzem, jól sikerült a 10,9-10 versek megbeszélése ("fogd és edd meg!" – tudniillik a könyvet.) Itt a szép és okos magyar nyelv jött a segítségemre. Hivatkoztam az ilyen kifejezésekre: "A szájába rágtam, és mégsem úgy csinálta!" Vagy: "Olyan szájbarágósan beszélt..." Kiderült az arcuk, és világos lett minden.

Kedves és maradandó idézet lett a 2,17 is: „A győztesnek...kis fehér követ adok...” Nálunk mindenki győztes lett, mert az év végén mindenki kapott egy kis fehér követ. Igaz, nem új név volt ráírva, hanem egy-egy idézet a Jelenésekből (vö. a képet Füzetünk háttapján).

Igyekeztem mindenkinek egyéniségéhez szabott idézetet keresni. Magamnak a kis fehér kőről szóló sorokat tartottam meg. Hogy mindig édes legyen a számban, mint a méz, amit az Írás elem ad – és ilyen édességet érezzenek azok is, akiknek azt továbbadhatom, akik olyan kitaróan, olyan örömmel és szeretettel járnak a Biblia-körbe.

Dr. Király Lászlóné
Szeged, Újszeged, Szent Erzsébet Plébánia

Elhunyt Valentiny Géza ausztriai főlelkész – Június 15-én került sor az életének 85., papságának 58. évében június 1-jén elhunyt Valentiny Géza, nyugalmazott ausztriai főlelkész temetésére.

Az ünnepélyes Requiem 11 órakor kezdődött a bécs-gumpendorfi Szt. Egyed-templomban. A szentmise főcelebránsa Cserhádi Ferenc, a külföldön élő római katolikus magyarok lelkipásztori ellátásával megbízott esztergom–budapesti segédpüspök volt. A gyászmisén részt vett Paskai László bíboros, ny. esztergom–budapesti érsek;

Paul Iby ny. kismartoni püspök; Gyulay Endre ny. szeged–csanádi püspök; Keresztes Szilárd ny. hajdúdorogi görög katolikus püspök; Vencser László, az Ausztriai Idegennyelvű Pasztoráció országos igazgatója; Simon Ferenc esperes, ausztriai magyar főlelkész; Solymár Mónika az ausztriai magyar evangélikusok lelkésze; papok, szerzetesek és hívek Magyarországról, Németországból, Ausztriából, Erdélyből és az Egyesült Államokból. (*Magyar Kurír*)

Valentiny Géza révén nagyon sok támogatásban részesült a Magyar Katolikus Egyház. Társulatunk indulását és működését is kezdettől fogva hathatósan támogatta: segítséget nyújtott ahhoz, hogy a Társulat székhelyéül szolgáló irodát megvásárolhassuk, kiadhassuk Káldi-Neovulgáta Bibliánkat, és nagy mennyiségben eljuttathassuk azt a határainkon kívül élő magyar testvéreinkhez is.

Elhunyt Bolyki János református biblikus professzor – 80 éves korában vasárnap elhunyt Bolyki János, a Károli Gáspár Református Egyetem nyugalmazott emeritus professzora. Több évtizedes tudományos, kutatói munkássága, a jövő teológusnemzedékének oktatása terén végzett tevékenysé-

Bolyki János

ge, példaértékű életútja elismeréseként Bolyki Jánost tavaly októberben kitüntették a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjével. (*A Dunamelléki Református Egyházkerület Sajtószolgálat, Czanik András.*)

Bolyki János professzor több alkalommal tartott vendéglőadást a PPKE Hittudományi Karának Újszövetségi Tanszékén, és vendéglőadásra hívta a mi Újszövetségi Tanszékünk professzorát.

Az erdélyi Katolikus Magyar Bibliatársulat nyári táborai 2011-ben – KMB - Nyaralás – Június 23-26 között szervezték felnőttek számára Gődürcön *Amint a mennyben, úgy a földön is* címmel. Elmélkedés, megbeszélés, előadások stb. keretében törekedtek elmélyíteni a Miatyánk mondanivalóját, hogy közben a résztvevők meg-

A 2010-es gyerektáborból

tapasztalassák: az ima megerősít, hogy jelen lehessünk Isten és egymás számára. A találkozó idején tartották meg a Társulat közgyűlését. – *Kincses Sziget - Bibliás gyerektábor* (I.-VI. osztályosoknak) – Június 26-29 között tartották meg a tábort Gődürcön *Felkészülni! Kész! Rajta!* címmel. Istennek célja van az életünkkel. Figyelmesnek

kell lennünk, hogy meghalljuk a szavát (felkészülni), készen kell lenni a cselekvésre (kész) és megtenni amit ránk bízott (rajta). Játssza fedezzük fel! – **Tini-Oázis** – VII.-IX. osztályos diákok bibliás tábora – Június 29-július 1. között tartották Güdücen *Amikor semmi sem megy, minden lehetséges* címmel. Amikor kilátástalan helyzetbe kerülünk, váratlanul jön a szabadulás. Ezt igyekeztek együtt meg tapasztalni együtt, játékkal, kirándulásokkal is. – **OÁZIS** – fiatalok bibliás tábora (X. osztály fölött) – Július 14-17 között tartották. Címe: *A közösség kalandja*. Hogyan működik egy igazi közösség, és mit tehetsz ennek érdekében. Mit tanít maga Isten erről a Szentírásban, és igyekeztek az Ő segítségével meg is tapasztalni, milyen együtt lenni napokon át boldogan úgy, hogy a lelkünk is jól érezze magát. Volt számos előadás, csoportbeszélgetés, játék, kirándulás stb.

Güdüc, Gyergyószárhegy község faluja. A Gyergyószentmiklós (Gheorgheni)-Maroshévíz (Toplica) közötti útvonalon, Gyergyószárhegyet (Lazarea) Ditró (Ditrau) irányába elhagyva, Szárhegy után kell letérni Güdücre, és még kb. 2-3 km-t kell végig aszfaltos úton menni, hogy a helyszínt elérjük. Kis nyaralóházakból álló közös telepen lehet néhány szép napot eltölteni.

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába. Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: aug. 5.: 2 Kor 9,6-9; aug. 26.: 2 Kor 9,10-15. szept. 9.: Kol 3, 12–15; szept. 23.: Kol 3, 16–17; okt. 7.: Gal 4, 1–7; okt. 21.: Róm 8, 28–30; nov. 4.: Róm 5, 12–17; nov. 18.: Róm 5, 18–21.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

KIADVÁNYAINK – HASZNOS AJÁNDÉKOK

„MINDENKINEK MINDENE LETTEM” – Emlékeink Mihály atyáról – a 25 éve elhunyt Opálény Mihályról. Ára: ---

BALÁS BÉLA: KIS IDŐ – Egyháztörténelmit vázlatok. Érdekesítő áttekintése az Egyház 2000 éves történetének. Ára: 980,- Ft.

SZENTFÖLD – DVD – „JÉZUS SZÜLŐFÖLDJÉN MEGSZÓLAL AZ ÖRÖMHÍR” – kb. 1000 színes kép, közben az adott helyekhez kapcsolódó szövegek hallhatók. Ára: 1600,- Ft.

PÁL APOSTOL NYOMÁBAN – DVD – „A KÖVEK ÜZENETE” – a Pál apostollal kapcsolatos kis-ázsiai helyszínek. Ára: 800,- Ft.

A SZENTFÖLDÖN – JÉZUS LÁBA NYOMÁN – DVD – felvételek és ismertetés a legfontosabb evangéliumi helyekről. Ára (szövegkönyvvel): 1.600,- Ft.

EGY CSODÁLATOS ORSZÁG: EGYIPTOM – DVD I
Vágvölgyi Éva felvételei. A DVD ára: 800,- Ft.

EGYIPTOM – SZENT ANTAL KOLOSTOR – DVD
Vágvölgyi Éva felvételei. A DVD ára: 800,- Ft.

ÉLETÜNK KRISZTUSSAL – DVD – Tarjányi Béla három előadása. Ára: 800,- Ft.

A BIBLIA SZEREPE LELKI FORMÁLÓDÁSUNKBAN
Tarjányi Béla előadása. Ára: 800,- Ft.

MAGYARSÁGUNK ÉS A BIBLIA – CD Ára: 600,- Ft.

IMRE BÁCSI ELBESZÉLI ÉLETÉT – DVD – Mócsy Imre S.J. atyáról. Ára: 800,- Ft.

VÍZ, VÍZ, VÍZ – Vágvölgyi Éva elmélkedése. Ára: 800,- Ft.

A DVD-k és CD-k megvásárolhatók a Bibliaközpontban:

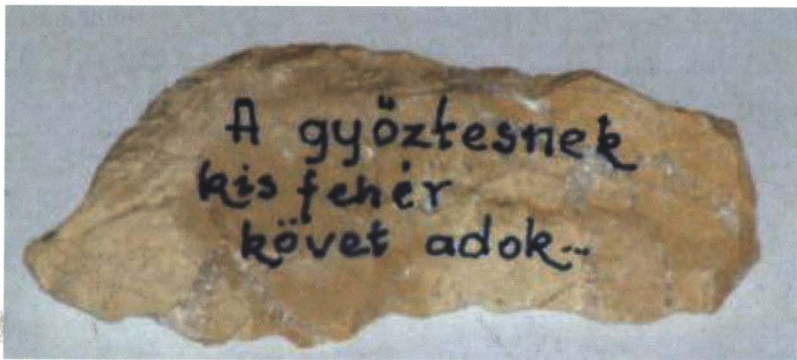
1066 Bp. Teréz krt. 28. I/6., nyitva: H-Cs 9-17.

megrendelhetők levélben vagy telefonon: 332-22-60

ill. e-mailben: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Verbum Domini

*Egy példány ára 250 Ft
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

Jel 2,17, vö. Füzetünk 45.o.

manet in aeternum
